

Bruxelles, 31. listopada 2018.
(OR. en)

13801/18

WTO 277

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavni tajnik Europske komisije, potpisao g. Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Datum primitka:	31. listopada 2018.
Za:	g. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2018) 728 final
Predmet:	IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini 1. siječnja 2017. – 31. prosinca 2017.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2018) 728 final.

Priloženo: COM(2018) 728 final

Bruxelles, 31.10.2018.
COM(2018) 728 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini

1. siječnja 2017. – 31. prosinca 2017.

{SWD(2018) 454 final}

TABLICA 1. PREGLED SPORAZUMÂ OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM (1. DIO)	2
TABLICA 1. PREGLED SPORAZUMÂ OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM (2. DIO)	3
1. UVOD	4
2. PREGLED GLAVNIH ZAKLJUČAKA	8
3. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „NOVE GENERACIJE”: KANADA, JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA – EKVADOR – PERU, SREDNJA AMERIKA	14
3.1. SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU EU-A I JUŽNE KOREJE	14
3.2. TRGOVINSKI SPORAZUM EU-a S KOLUMBIJOM, EKVADOROM I PERUOM	16
3.3. SPORAZUM O PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU EU-a i SREDNJE AMERIKE	19
3.4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA).....	20
4. PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUHVATNE SLOBODNE TRGOVINE (DCFTA-E)	23
5. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „PRVE GENERACIJE”	27
5.1. Švicarska.....	27
5.2. Norveška.....	28
5.3. Sredozemne zemlje.....	28
5.4. Meksiko	30
5.5. Čile	31
5.6. Carinska unija s Turskom.....	32
5.7. Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana	33
6. SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU (SGP-OVI) S AFRIČKIM, KARIPSKIM I PACIFIČKIM (AKP) ZEMLJAMA.....	34
6.1. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC)	35
6.2. Privremeni SGP s istočnom i južnom Afrikom (ESA).....	36
6.3. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Forumom karipske skupine zemalja AKP-a (CARIFORUM)).....	36
6.4. SGP-ovi s pacifičkim partnerima i SGP-ovi s Ganom, Côte d’Ivoire i Kamerunom	36
7. TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ (TSD): NAJNOVIJE AKTIVNOSTI	38
8. U PRVOM PLANU: TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA U OKVIRU SPORAZUMÂ O SLOBODNOJ TRGOVINI.....	40
9. NOVOSTI O SADAŠNJIM I BUDUĆIM AKTIVNOSTIMA	43
10. IZVRŠENJE PRAVA.....	45
PRILOG 1. – UPOTREBA POVLASTICA ZA UVOZ U EU	46
PRILOG 2. – UPOTREBA POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A	47
PRILOG 3. – POPIS POKRATA	48

TABLICA 1. PREGLED SPORAZUMÂ OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM (1. DIO)

<u>Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije”</u>	
Partner	Primjenjuje se od
Sporazum o slobodnoj trgovini EU – Južna Koreja	1. srpnja 2011.
Sporazum o slobodnoj trgovini EU – Kolumbija – Peru – Ekvador	1. ožujka 2013. za Peru; 1. kolovoza 2013. za Kolumbiju; od 1. siječnja 2017. za Ekvador.
Sporazum o pridruživanju između EU-a i Srednje Amerike	1. kolovoza 2013.: trgovinski stup primjenjuje se s Hondurasom, Nikaragvom i Panamom, 1. listopada 2013.: Kostarika i El Salvador; 1. prosinca 2013.: Gvatemala.
Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA)	21. rujna 2017.
<u>Područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA-e)</u>	
EU – Gruzija	1. rujna 2014. i stupio je na snagu 1. srpnja 2016.
EU – Moldova	1. rujna 2014. i stupio je na snagu 1. srpnja 2016.
EU – Ukrajina	1. siječnja 2016. i stupio je na snagu 1. rujna 2017.
<u>Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”</u>	
Partner	Primjenjuje se od
Carinska unija između EU-a i Turske	Sporazum o pridruživanju potpisan 1963.; posljednja faza carinske unije dovršena 1. siječnja 1996.
EU – Švicarska	1972.
EU – Norveška	1. srpnja 1973.
EU – Izrael	1. siječnja 1996.
EU – Jordan	1. svibnja 2002.
EU – Palestina ¹	1. srpnja 1997.
EU – Tunis	1. ožujka 1998.
EU – Maroko	18. ožujka 2000.
EU – Libanon	1. ožujka 2003.
EU – Egipat	21. prosinca 2003.
EU – Alžir	1. rujna 2005.
Globalni sporazum između EU-a i Meksika	Sporazum o slobodnoj trgovini robom primjenjuje se od 1. srpnja 2000. Sporazum o slobodnoj trgovini uslugama primjenjuje se od 1. ožujka 2001.

¹ Taj naziv ne tumači se kao priznavanje palestinske države i njime se ne dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica o tom pitanju.

TABLICA 1. PREGLED SPORAZUMÂ OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM (2. DIO)

<u>Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”</u>	
Partner	Primjenjuje se od
Sporazum o pridruživanju između EU-a i Čilea	1. veljače 2003.
SSP između EU-a i bivše jugoslavenske republike Makedonije ²	Privremeni sporazum o trgovini 1. lipnja 2001.
SSP između EU-a i Albanije	Privremeni sporazum o trgovini 1. prosinca 2006.
SSP između EU-a i Crne Gore	Privremeni sporazum o trgovini 1. siječnja 2008.
SSP između EU-a i Srbije	Privremeni sporazum o trgovini za Srbiju: 1. veljače 2009.; za EU: 8. prosinca 2009.
SSP između EU-a i Bosne i Hercegovine	Privremeni sporazum o trgovini 1. srpnja 2008.
SSP između EU-a i Kosova ³	1. travnja 2016.
<u>Sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi)</u>	
Partner	Primjenjuje se od
EU – Pacifik	28. srpnja 2014.: Fidži; 20. prosinca 2009.: Papua Nova Gvineja.
EU – Cariforum	29. prosinca 2008.: Antigva i Barbuda, Belize, Bahami, Barbados, Dominika, Dominikanska Republika, Grenada, Gvajana, Jamajka, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija, Sveti Vincent i Grenadini, Surinam te Trinidad i Tobago.
EU – podregija istočne i južne Afrike (ESA)	14. svibnja 2012.: Madagaskar, Mauricijus, Sejšeli i Zimbabve.
SGP između EU-a i Srednje Afrike	4. kolovoza 2014.: Kamerun
SGP između EU-a i SADC-a (Južnoafričke razvojne zajednice)	10. listopada 2016.; Bocvana, Lesoto, Namibija, Južna Afrika i Eswatini; 4. veljače 2018.: Mozambik.
Privremeni SGP između EU-a i Gane	15. prosinca 2016.
Privremeni SGP između EU-a i Côte d’Ivoire	3. rujna 2016.

² Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

³ Ovim nazivom ne dovode se u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

1. UVOD

1.1. Koja je svrha ovog izvješća?

Bilateralni i regionalni sporazumi o slobodnoj trgovini glavni su pokretači gospodarskog rasta. Oni iskorištavanjem učinaka globalizacije donose važne koristi građanima i poduzećima u Europskoj uniji (EU) i u našim partnerskim zemljama. Sporazumi o slobodnoj trgovini znatno pridonose uspješnosti vanjske trgovine EU-a jer otvaraju nova tržišta za izvoznike i nude predvidljivije poslovno okruženje temeljeno na pravilima koje je povoljno utječe na izbor za kupce i na tržišno natjecanje. Iako su ukidanje carina i necarinskih prepreka „iza granice” glavne značajke sporazumâ o trgovini, sve važniji postaju i drugi elementi. U prvi plan posebno su došla pravila kojima se podupire slobodna i poštena trgovina (npr. ona povezana sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva i pravila o tržišnom natjecanju), ali i pravila kojima se štite prava radnika i okoliš. Nadalje, neki sporazumi o slobodnoj trgovini mogu omogućiti bližu suradnju između stranaka o nizu pitanja, od istraživanja i inovacija do normizacije i klimatskih promjena.

Budući da EU sklapa sve više sporazuma o trgovini, javnost je sve više zainteresirana za njihov učinak. Kako bi mogla analizirati stvarne i moguće koristi najvažnijih sporazuma o trgovini⁴, Komisija se u svojoj Komunikaciji „[Trgovina za sve](#)”⁵ obvezala da će svake godine napraviti pregled provedbe tih sporazuma kako bi utvrdila koliki je napredak postignut i koji problemi preostaju te koje mjere ona poduzima kako bi se mogao ostvariti puni potencijal tih sporazuma o slobodnoj trgovini.

U skladu s [prvim izvješćem](#)⁶ objavljenim u studenome 2017. ovim drugim godišnjim izvješćem o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini (dalje u tekstu: „Izvješće”) nastoji se povećati svijest i transparentnost o tome kako Komisija provodi sporazume o slobodnoj trgovini. Izvješćem bi se drugim institucijama EU-a, državama članicama EU-a, civilnom društvu, poduzećima i svima koji su zainteresirani za trgovinsku politiku EU-a trebalo omogućiti da analiziraju način na koji EU primjenjuje svoje sporazume o slobodnoj trgovini te da o tome raspravljaju. Informacije prikupljene ovim postupkom pomoći će i u budućim pregovorima o trgovini. Nadalje, u izvješću se daje koristan uvid u to u kojoj mjeri zemlje u razvoju imaju koristi od sporazumâ o slobodnoj trgovini s EU-om te kako se razvojna pomoć može bolje prilagoditi u skladu s nedavno ažuriranom strategijom [Pomoć za trgovinu](#).

1.2. Podaci korišteni za izvješće

Opći statistički podaci o trgovini⁷ u izvješću o razvoju trgovine i uporabi investicijskih tokova, osim ako je navedeno drugačije, podaci EUROSTAT-a (COMEXT) dostupni 15.

⁴ Pregled svih sporazuma o trgovini koje je EU sklopio i o kojima je pregovarao dostupni su na: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

⁵ Europska komisija, Komunikacija „Trgovina za sve Prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici”, COM (2015) 497.

⁶ Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija od 17. studenoga 2017. Bruxelles, 9.11.2017. COM(2017) 654 final.

⁷ Opći statistički podaci o trgovinskim tokovima robom i uslugama za svaku partnersku zemlju sporazuma o slobodnoj trgovini dostupni su u Radnom dokumentu službi.

srpnja 2018.⁸ Osim gdje je navedeno drukčije, najnoviji dostupni godišnji podaci za trgovinu robom odnose se na 2017., a za usluge i ulaganja na 2016. Statistički podaci o stopama iskorištenosti povlastica (PUR)⁹ temelje se na administrativnim podacima koje je prikupila zemlja uvoznica. Stopa iskorištenosti povlastica pokazuje u kojoj mjeri se u trgovinskim tokovima iskorištavaju povlastice omogućene sporazumom o trgovini. Stopa iskorištenosti povlastica odnosi se na udio uvoza ili izvoza koji ulazi na temelju trgovinskih povlastica kao udio u ukupnoj vrijednosti uvoza ili izvoza *prihvatljivog* za povlastice partnerske zemlje, odnosno ukupnu vrijednost uvoza ili izvoza za koji se mogu upotrijebiti povlastice podijeljene s uvozom/izvozom koji je stvarno ušao u okviru sustava povlastica. Uvoz/izvoz prihvatljiv za povlastice postoji ako je primijenjena povlaštena carina niža od primijenjene carine po načelu najpovlaštenije države (MFN). Zbog toga trgovina oslobođena plaćanja carine po načelu najpovlaštenije države nije uključena u izračun.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz u EU iz partnera u sporazumu o slobodnoj trgovini temelji se na podacima Eurostata. Eurostat objedinjava carine i trgovinske tokove kako bi izradio skup podataka iz kojeg Komisija izvlači informacije o tretmanu koji se može primijeniti na određeni proizvod i o mjeri u kojoj se taj prihvatljivi tretman primjenjuje. Dobiveni skup podataka usklađen je i dosljedan¹⁰ i omogućuje usporedbu po partnerskim zemljama i godinama.

S druge strane, Komisija za izračun stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u partnere u sporazumu o slobodnoj trgovini upotrebljava administrativne podatke koje je prikupila predmetna treća zemlja uvoznica. Ti statistički podaci nisu usklađeni. Stoga bi se izravne usporedbe među partnerskim zemljama ili s uvozom u EU trebale smatrati samo okvirnima. Stope iskorištenosti povlastica navode se samo ako su bili dostupni dostatni pouzdani podaci.

1.3. Opseg i struktura izvješća

U ovom izvješću navodi se ažurirani pregled aktivnosti Komisije povezanih s provedbom sporazumâ o slobodnoj trgovini i sažimaju se glavne promjene u pogledu 35 najvažnijih sporazuma o trgovini sa 62 partnerske zemlje koji su se primjenjivali najmanje nekoliko mjeseci tijekom 2017. (vidjeti tablicu 1.). Podrobne informacije o svakom pojedinom sporazumu dostupne su u Radnom dokumentu službi Komisije koji je priložen ovom izvješću.

- U 2. odjeljku sažimaju se neki od glavnih zaključaka o glavnim područjima obuhvaćenima sporazumima, opisuje se ostvareni napredak i navode neriješena pitanja.
- Odjeljcima od 3. do 6. obuhvaćene su najvažnije informacije u svakoj kategoriji sporazumâ o slobodnoj trgovini:

⁸ Kada je riječ o Sporazumu o pridruživanju sa Srednjom Amerikom, postoje velike razlike između statističkih podataka EUROSTAT-a i podataka Srednje Amerike; radi dosljednosti upotrebljavaju se samo podaci Eurostata.

⁹ Informacije o stopama iskorištenosti povlastica dostupne su u prilogima 1. i 2.

¹⁰ Međutim, još uvijek je moguća određena stopa pogreške jer podacima nisu obuhvaćene određene promjene u povlaštenom statusu uvoza, kao što su zahtjevi za povlastice koje uvoznici podnose nakon prijave robe carinskim nadležnim tijelima i odbijanje povlastica od strane carinskih tijela nakon provjere provedene nakon puštanja robe u promet.

- sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije” (3. odjeljak)
- područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA-e; 4. odjeljak)
- sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije” (5. odjeljak) i
- sporazumi o gospodarskom partnerstvu (6. odjeljak).
- U 7. odjeljku promatra se provedba obveza povezanih s trgovinom i održivim razvojem (TSD).
- U 8. odjeljku daje se pregled trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini.
- U 9. odjeljku ispituju se trenutačne aktivnosti Komisije usmjerene na podizanje razine svijesti i poboljšanje prihvatanja sporazumâ o slobodnoj trgovini.
- U 10. odjeljku prikazano je stanje provedbe prava.

STANJE TRGOVINE EU-a

rujan 2018.

- **EU i carinska unija** (Andora, Monako, San Marino, Turska)
- **Europski gospodarski prostor** (Norveška, Island, Lihtenštajn)
- **Primijenjeni sporazum o povlaštenoj trgovini** (FTA, SGP, DCFTA)

- **Pregovori o sporazumu o povlaštenoj trgovini u tijeku**
- **Potencijalni partneri u povlaštenoj trgovini**
- **Pregovori o neovisnom sporazumu o ulaganjima u tijeku**
- **Povlašteni sporazum u postupku modernizacije**

@Trade_EU
#Eutrade

2. PREGLED GLAVNIH ZAKLJUČAKA

2.1. Kontekst

Sporazumi o slobodnoj trgovini glavni su katalizatori za otvaranje tržišta i stvaranje okvirnih uvjeta koji omogućuju trgovinu i ulaganja. Sporazumima o trgovini omogućuje se poduzećima iz EU-a da povećaju svoj izvoz i uvoz, čime se pridonosi povećanju bruto domaćeg proizvoda (BDP) EU-a. Utvrđena je i jasna veza između zapošljavanja (u EU-u i drugim zemljama) i dodane vrijednosti izvoza iz EU-a u ostatak svijeta.¹¹ Međutim, sporazumi o slobodnoj trgovini imaju i niz drugih ciljeva, općih i posebnih za određenu partnersku zemlju ili regiju. EU se obvezao osigurati da se trgovinskom politikom, među ostalim, promiču vrijednosti, kao što su zaštita ljudskih prava, prava radnika, okoliš i borba protiv klimatskih promjena.

Nadalje, područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA-e) s našim partnerima iz istočnog susjedstva, Moldovom, Ukrajinom i Gruzijom, u velikoj se mjeri oslanjaju na postupno usklađivanje zakonodavstva tih zemalja s pravnom stečevinom EU-a. Sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi) s afričkim, karipskim i pacifičkim (AKP) zemljama asimetrični su sporazumi kojima se našim partnerskim zemljama omogućuje pristup tržištu EU-a bez carina i kvota, u kombinaciji s mjerama tehničke i razvojne pomoći. Sporazumi sa zapadnim Balkanom temelje se na snažnoj europskoj perspektivi tih zemalja koje teže budućem članstvu u EU-u.

Provedba sporazumâ o slobodnoj trgovini po svojoj prirodi slijedi nakon postupka pregovora i morat će se prilagoditi kako bi se osiguralo ostvarenje posebnih ciljeva politike predmetnog sporazuma. Smisleni zaključci mogu se donositi tek kada se sporazum primjenjuje nekoliko godina. Kako bi ispitala njihove učinke, Komisija je provela *ex-post* evaluacije „prve generacije” sporazumâ o slobodnoj trgovini EU-a s Čileom (2012.) i Meksikom (2016.) te će uskoro dovršiti detaljnu analizu prvog sporazuma „nove generacije” s Južnom Korejom. Sklapanje Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA) s Kanadom 2016. označilo je nove prekretnice u pogledu područja primjene i sadržaja i to će biti razvidno i u njegovoj provedbi.

Što je sporazum o trgovini ambiciozniji i opsežniji to će njegova provedba biti složenija i zahtijevat će više resursa. Stoga je danas još važnije povremeno i sustavno pratiti funkcioniranje naših glavnih sporazuma o slobodnoj trgovini. Na zaključcima o tome što funkcionira ili ne funkcionira u okviru naših različitih sporazuma mogu se utemeljiti novi sporazumi i modernizacija postojećih sporazuma. Komisija stoga naglašava važnost nesmetanog prelaska s faze pregovora na fazu provedbe i bolju spremnost za dan kada će se novi sporazum početi privremeno primjenjivati, što pokazuju primjeri CETA-e i Sporazuma o gospodarskom partnerstvu s Japanom. Djelotvorna provedba sporazumâ o slobodnoj trgovini može se stoga smatrati dijelom ciklusa trgovinske politike.

11 Vidjeti članak autora José M. Rueda-Cantuche i Nuno Sousa iz veljače 2016.: „Izvoz EU-a u svijet: Pregled učinaka na zapošljavanje i prihod”; http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/february/tradoc_154244.pdf

2.2. Trgovina robom¹²

Ukupna trgovina EU-a u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini iznosila je 2017. ukupno 1 179 milijardi EUR, što je približno 32 % ukupne trgovine EU-a s trećim zemljama (približno 3 737 milijardi EUR te iste godine). Naši najveći trgovinski partneri u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini jesu Švicarska, koja čini 7 % ukupne vanjske trgovine EU-a te potom Turska s 4,1 %, Norveška s 3,4 % i Južna Koreja s 2,7 %. Ukupan uvoz u okviru sporazumâ o trgovini EU-a iznosio je 2017. približno 542 milijarde EUR, a ukupan izvoz otprilike 637 milijardi EUR.

Tijekom 2017. povećala se ukupna trgovina robom, posebno u pogledu izvoza iz EU-a. U slučajevima gdje je došlo do smanjenja izvoza iz EU-a čini se da je to većinom uzrokovano vanjskim čimbenicima¹³ koji utječu na gospodarstvo predmetne partnerske zemlje, a nije rezultat nepravilne primjene samog sporazuma o slobodnoj trgovini. Sektorskom analizom trgovinskih tokova utvrđena su znatna povećanja izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i motornih vozila iz EU-a u neke od naših partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini „nove generacije”. Istodobno se potencijal određenih sektora nedovoljno iskorištava, primjerice sektora prijevozne opreme ili strojeva u kojima su vrijednost izvoza i moguće uštede na carinama veliki u svim državama članicama EU-a i partnerima u sporazumima o slobodnoj trgovini. Na primjer, prema studiji koju je nedavno provela Glavna uprava za trgovinu, izvoznici iz EU-a mogli bi uštedjeti približno 15 milijardi EUR godišnje kada bi u potpunosti iskoristili povlastice koje se nude u 18 sporazuma o slobodnoj trgovini EU-a.¹⁴

2.3. Stope iskorištenosti povlastica (PUR-ovi)¹⁵

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz u EU iz partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini

Tijekom 2017. uočene su pozitivne promjene posebno u pogledu zemalja Latinske Amerike, Čilea i Meksika, te partnera u EFTA-i Norveške i Švicarske, koje su uspjele bolje iskoristiti povlastice iz sporazumâ o slobodnoj trgovini koje im je odobrio EU. U načelu su sredozemni partneri u sporazumima o slobodnoj trgovini dobro iskoristili povlastice iz sporazumâ o slobodnoj trgovini, kao i neke andske zemlje, primjerice Ekvador. Rast je zabilježen i u zemljama Srednje Amerike, posebno u El Salvadoru i Panami.

Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u partnere u sporazumima o slobodnoj trgovini

U mnogim slučajevima i dalje je teško izračunati iskorištenost povlastica za izvoz iz EU-a u partnere u sporazumima o slobodnoj trgovini jer podataka uopće nema ili nisu pouzdani.

¹² Izvor: Eurostat

¹³ Posebni politički i geopolitički kontekst može utjecati na trgovinske tokove kao i drugi čimbenici koji nisu nužno povezani s provedbom sporazuma o slobodnoj trgovini.

¹⁴ Vidjeti studiju Nilssona i Preillona (2018.), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf

¹⁵ Osnovni pojam dodatno je objašnjen u prethodnom odjeljku 1.3. Informacije o stopama iskorištenosti povlastica dostupne su u prilogima 1. i 2.

Trebalo bi napomenuti da, kao i prethodne godine, ponovno nisu bili lako dostupni podaci svih partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini o stopi iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u te zemlje te su se u nekim slučajevima zaprimljeni podaci činili nepouzdanima ili nedosljednima.¹⁶ To je zato što svaka partnerska zemlja upotrebljava vlastiti način prikupljanja podataka i izvješćivanja o uvozu. U nekim slučajevima manjak podataka posljedica je manjka kapaciteta i stručnosti, a neke države tvrde da uopće ne prikupljaju te podatke.

Komisija je predmetne partnerske zemlje upozorila na taj problem uporabom institucijskih struktura u okviru svojih sporazuma o slobodnoj trgovini za promicanje povremenih razmjena među strankama. U najnovije sporazume o slobodnoj trgovini, počevši od CETA-a, uključit će se obvezujuća odredba o povremenoj razmjeni podataka o trgovini.

Prema informacijama koje Komisija ima na raspolaganju stope iskorištenosti povlastica poboljšale su se u pogledu izvoza iz EU-a u niz partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini, primjerice u Južnu Koreju, u pogledu koje se stopa iskorištenosti povlastica povećavala četiri godine za redom, te u Gruziju i Čile. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u našeg najvećeg trgovinskog partnera u sporazumu o slobodnoj trgovini, Švicarsku, bila je stabilna na približno 80 %. Neovisno o tim pozitivnim promjenama, izvoznici EU-a mogli bi još bolje iskorištavati sporazume o slobodnoj trgovini. Komisija radi na tome da postigne veću prihvaćenost sporazumâ o slobodnoj trgovini među poduzećima EU-a uporabom mješavine mjera kojima se nastoje pružiti pravodobne informacije i praktične smjernice o složenim pitanjima, kao što su pravila o podrijetlu. Komisija također nastoji u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a i poslovnom zajednicom unaprijediti svoju bazu podataka o pristupu tržištu i službu za korisnike za trgovinu kako bih ih prilagodila potrebama malih i srednjih poduzeća (MSP-ova).

2.4. Usluge i ulaganje

Svi sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije” i DCFTA-e sadržavaju ambiciozne odredbe o uslugama i ulaganjima. Najnovijim sporazumima (npr. CETA ili Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Japanom) doprinosi se uspostavi i učvršćivanju regulatornog okvira za olakšavanje pružanja usluga, uz istodobnu zaštitu potrošača. CETA i sporazumi o slobodnoj trgovini sa Singapurom i Vijetnamom sadržavaju i napredne odredbe o zaštiti ulaganja. Sporazumi o slobodnoj trgovini EU-a nadilaze WTO jer se njima liberaliziraju ulaganja ne samo u području usluga već i u većini gospodarskih sektora, među ostalim u proizvodnji i poljoprivredi. Time se pružateljima usluga i ulagačima iz EU-a olakšava poslovanje jer im se nudi predvidljivije okruženje i veća pravna sigurnost.

Unatoč tome, budući da ne postoje raščlanjeni podaci, teško je mjeriti točan učinak sporazumâ o slobodnoj trgovini na trgovinu uslugama i izravna strana ulaganja (FDI). Stoga bi trebalo detaljnije proučiti učinke sporazumâ o slobodnoj trgovini na usluge da bi se mogla dobiti jasnija slika. Najvažniji dosadašnji zaključci uključuju sljedeće:

¹⁶ Na primjer, prijavljeni povlašteni uvoz ponekad se odnosi na tarifne stavke koje nisu obuhvaćene niti jednom povlasticom. Ponekad primjećujemo veliku razliku između prijavljenog ukupnog uvoza i izvoza prema Eurostatu. Komisija ispravlja te razlike uklanjanjem trgovine pod tarifnim stavkama za koje ne postoje povlastice u skladu s Bazom podataka o pristupu tržištu Glavne uprave za trgovinu (npr. kada je MFN=0).

- ✓ trgovina uslugama povećala se od stupanja na snagu novih sporazuma o slobodnoj trgovini „nove generacije” s Južnom Korejom, Kolumbijom, Ekvadorom, Peruom i Srednjom Amerikom. Na primjer, u slučaju Srednje Amerike, trgovina uslugama dostigla je 2016. približno 40 % vrijednosti ukupne trgovine, a samo u Panami ostvareno je više od pola tog povećanja.
- ✓ Sličan rast može se uočiti i u pogledu sporazumâ „prve generacije” s Čileom i Meksikom. Modernizirani sporazumi donijet će dodatna poboljšanja. Meksiko se posebno obvezao da će svoja tržišta uslugama otvoriti pružateljima iz EU-a te da će ponuditi sveobuhvatne i ambiciozne koncesije.
- ✓ Sporazumi "prve generacije" sa sredozemnim partnerima sadržavaju samo vrlo ograničene odredbe o ulaganjima i uslugama te su uglavnom usmjereni na robu. Razvoj trgovine uslugama i ulaganja u načelu je bio pozitivan, unatoč nedavnom smanjenju turističkih usluga u nekim zemljama zbog nestabilnosti ili zabrinutosti u pogledu sigurnosti.
- ✓ Vrijednost trgovine uslugama koje poduzeća iz EU-a pružaju u Švicarskoj i obrnuto brzo raste i EU bilježi pozitivnu bilancu.
- ✓ Tijekom 2016., kao rezultat oporavka od gospodarske i političke krize, trgovina uslugama i ulaganja s Ukrajinom i Moldovom nastavili su rasti u okviru DCFTA-i. Međutim, u Gruziji to još nije slučaj.
- ✓ Od sklopljenih SGP-ova samo onaj s karipskim zemljama obuhvaća usluge, liberalizaciju ulaganja i druge trgovinske teme, dok drugi SGP-ovi sadržavaju *rendez-vous* klauzule kojima su pregovori o tim pitanjima predviđeni u kasnijoj fazi.

2.5. Ostvareni napredak i glavna otvorena pitanja

Komisija upotrebljava institucijski okvir sporazumâ o slobodnoj trgovini za rješavanje konkretnih problema s partnerskim zemljama i to je uspješno činila u 2017.¹⁷ U nastavku su navedena neka od dosadašnjih glavnih postignuća i neriješenih pitanja:

Sanitarne i fitosanitarne mjere (SPS)

- ✓ Čile je otvorio svoje tržište za govedinu iz EU-a uklonivši posljednje preostale prepreke za komade mesa i prilagodevši uvjete zdravstvene potvrde za izvoz.
- ✓ Peru je osigurao gotovo potpuni pristup tržištu za mliječne proizvode iz EU-a.
- ✓ Kolumbija, Kostarika i Panama poboljšale su sanitarne i fitosanitarne postupke, uključujući izradu prethodnog popisa poduzeća EU-a.

¹⁷ Vidjeti i Izvješće Komisije o trgovini i preprekama ulaganjima za 2018.: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156978.pdf

- ✓ Moldova je razvila strategiju za sanitarne i fitosanitarne mjere i počela ju provoditi, a Gruzija je donijela zakonodavni plan.
- I dalje je zabranjen izvoz europske govedine u Južnu Koreju. To pitanje ponovno je postavljeno na sastanku Odbora za sanitarne i fitosanitarne mjere 6. rujna 2017.
- U Kolumbiji i dalje postoje neki opterećujući postupci povezani sa sanitarnim i fitosanitarnim mjerama u pogledu biljnih proizvoda. U Peruu je ostvaren ograničen napredak u pogledu odobravanja usklađenih potvrda za uvoz mesnih proizvoda.
- U nekim partnerima u DCFTA-ima, na primjer u Gruziji, treba pojačati institucijsku sposobnost za kontrolu sigurnosti hrane. Moldova mora poboljšati svoje laboratorijske dijagnostičke kapacitete za praćenje i nadzor bolesti životinja.

Tehničke i administrativne prepreke trgovini

- ✓ Meksiko je ukinuo prepreke za registraciju i odobrenje zdravstvenih proizvoda i kemikalija za poljoprivredu.
- ✓ Turska je ukinula ograničenja za izvoz otpada bakra i aluminija i uklonila papirnatu proizvodnju iz područja primjene svojeg sustava nadzora uvoza.
- ✓ Kolumbija je izmijenila svoje zakone kako bi stvorila jednake uvjete za uvoz i prodaju domaćih i uvezenih jakih alkoholnih pića, a isto je najavila i za uvozne kamione (iako te obveze još nije provela).
- Ukrajina je i dalje branila uvoz drvenih trupaca te je ostvaren mali napredak u pogledu donošenja zakonodavstva o šumama kojim je to ograničenje trgovine trebalo biti uklonjeno.
- Neke sredozemne zemlje, uključujući Alžir, Egipat, Maroko i Tunis, primjenjuju opterećujuće sustave registracije, postupke certifikacije, tehničke kontrole u lukama i inspekcije prije slanja industrijskih proizvoda ili zahtjeve u pogledu lokalnog sadržaja za javne natječaje.
- U Turskoj su mjere ograničavanja trgovine uključivale diskriminaciju traktora izvezenih iz EU-a, ograničenja izvoza kožnih proizvoda i lokalizacijsku politiku Turske u farmaceutskom sektoru.

Oznake zemljopisnog podrijetla (OZP)

- ✓ Oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a „Prosecco” i odgovarajući međunarodni žig sada su u Moldovi zaštićeni zakonom.
- U slučaju Južne Koreje bilo je teškoća s dodavanjem dodatnih oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a na popis zaštićen u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini.

Javna nabava

- ✓ Ukrajina je donijela sveobuhvatni plan javne nabave kao dodatnu mjeru prema transparentnijem i otvorenijem sustavu javne nabave.
- Zbog manjka transparentnosti konkurenti iz EU-a još ne mogu imati koristi od otvaranja lokalnih tržišta javne nabave u nekim zemljama Istočnog partnerstva.

Poslovna klima, ulaganja, pristup MSP-ova tržištima

- ✓ Meksiko je poboljšao pristup izravnim stranim ulaganjima uklanjanjem gornjih granica za vlasnički udio u važnim sektorima, uključujući u sektorima telekomunikacija, energetike i osiguravajućih društava.
- ✓ Nekoliko država u euro-mediteranskoj regiji izmijenilo je svoje zakonodavstvo u području ulaganja kako bi privukle više izravnih stranih ulaganja: Egipat i Tunis primjerice donijeli su novi zakon o ulaganjima, Alžir je izmijenio svoj ulagački zakonik, Palestina je donijela nekoliko zakona kojima nastoji poboljšati ulagačku klimu, a Jordan i Maroko osnovali su nove institucije za razvoj ulaganja. Uspjeh tih mjera ovisit će o učinkovitoj provedbi.
- Korupcija i loše upravljanje i dalje su utjecali na poduzeća EU-a u nekim zemljama zapadnog Balkana i Istočnog susjedstva.

3. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „NOVE GENERACIJE”: KANADA, JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA – EKVADOR – PERU, SREDNJA AMERIKA

Za potrebe ovog izvješća sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije” sveobuhvatni su sporazumi o slobodnoj trgovini koji su sklopljeni nakon 2006. s odabranim trećim zemljama. Od primijenjenih sporazumima toj kategoriji pripadaju sporazumi s Južnom Korejom, Kolumbijom, Peruom, Ekvadorom i Srednjom Amerikom i Kanadom. Ti sporazumi obično ne obuhvaćaju samo smanjenja carina i trgovinu robom već i usluge i javnu nabavu. Sporazumi s Južnom Korejom i Kanadom sadržavaju i odredbe o većoj liberalizaciji ulaganja, a CETA pokriva i zaštitu ulaganja (iako se još privremeno ne primjenjuje) i regulatornu suradnju. Stroge odredbe o trgovini i održivom razvoju ključni su dio sporazumâ o trgovini „nove generacije” koji su sklopljeni nakon 2010.

3.1. SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU EU-A I JUŽNE KOREJE

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Sporazum o slobodnoj trgovini primjenjuje se sedam godina. Trgovina EU-a s Južnom Korejom 2017. povećala se više (u posljednjih sedam godina prosječno 5,7 % godišnje) od ukupne vanjske trgovine između EU-a i trećih zemalja (koja se povećala za 3,8 %), a sporazum o slobodnoj trgovini bio je okosnica tog razvoja. Uvoz u EU povećao se više od izvoza iz EU-a zbog oživljavanja gospodarstva EU-a i snažne domaće potražnje na strani EU-a.

Izvoz motornih vozila iz EU-a u Južnu Koreju povećao se opet za 7,3 % nakon što je u 2016. smanjen za 7,5 %.

Izvoz iz EU-a u Južnu Koreju u poljoprivredno-prehrambenom sektoru povećao se za 10 %, a uvoz iz Južne Koreje za 11 %, što je bilo više od zabilježene stope rasta za izvoz i uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a odnosno u EU za sve partnerske zemlje u sporazumima o slobodnoj trgovini zajedno (koja je iznosila 4 % za izvoz odnosno 5 % za uvoz). Izvoznici iz EU-a bolje su iskorištavali i carinske kvote¹⁸ za osjetljive poljoprivredne proizvode nego u prethodne dvije godine.

EU je 2017. zabilježio suficit od 2,6 milijardi EUR u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s Južnom Korejom. U razdoblju od 2010. do 2017. izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a u Južnu Koreju povećao se za 113 %, a uvoz iz Južne Koreje za 212 % (ali s vrlo niske vrijednosti, sa 65 na 203 milijuna EUR).

Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Južnu Koreju iznosila je 74,3 %, što je bila najveća stopa do tada. Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Južne Koreje u EU također se malo povećala od 2016. do 2017. s 87 % na 88 %.

Trgovina uslugama EU-a s Južnom Korejom čini približno 1 % trgovine uslugama ostvarene izvan EU-a. Od 2010. do 2016. izvoz usluga iz EU-a povećao se za 70 %. Tijekom 2016. izvoz iz EU-a malo se smanjio u odnosu za 2015. za 3,6 %, a uvoz u EU smanjio se za 3,3 %.

¹⁸ Carinskim kvotama utvrđuje se količinski prag za uvoz zaštićenog domaćeg proizvoda u određenom vremenskom razdoblju. Na uvoz iznad tog praga primjenjuju se više carinske stope.

U istom su se razdoblju ulazna izravna strana ulaganja u EU povećala za 46 %, a izlazna izravna strana ulaganja iz EU-a (ulaganja EU-a u Južnu Koreju) za 34 %.

Žed Koreje za talijanskim vinima

Vinarija Col d'Orcia proizvodi vina u Toskani od 1890. i poznata je po svojem vinu Brunello di Montalcino, koje je tipično vino za tu regiju. Vinarija Col d'Orcia izvozi svoje vino po cijelom svijetu već 45 godina na temelju sporazuma o trgovini EU-a. Južna Koreja posebno je veliko tržište za tu vinariju jer su na temelju sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje ukinute carine zbog čega je to poduzeće moglo svoje proizvode ponuditi po mnogo konkurentnijim cijenama. Vinarija Col d'Orcia sada izvozi više od 1 500 boca vina svake godine.

Švedsko nanotehološko poduzeće Inspilorion osvaja Koreju

Švedsko poduzeće Inspilorion upotrebljava vrhunsku nanotehnologiju za proizvodnju senzora za baterije vrlo visokih performansi, senzora za kvalitetu zraka i istraživačke opreme. Inspilorion nudi tehnologiju koja se upotrebljava za mjerenje i smanjenje onečišćenja zraka i povećavanje proizvodnje energije, posebno s pomoću poboljšanje stope punjenja uz niži trošak. Njegova rješenja mogu se upotrebljavati u različite svrhe, od povećanja raspona električnih vozila do jeftinije pohrane energije i sigurnijih baterija. Zbog sve veće urbanizacije i onečišćenja zraka u državama kao što su Južna Koreja, potreba za konkurentnim senzorima za kvalitetu zraka eksponencijalno se povećava. Sporazumom o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje poduzeću Inspilorion olakšala se prodaja njegovih osnovnih istraživačkih instrumenata proizvođačima baterija u Koreji. Sporazumom se podupire i strateška suradnja između Inspiloriona i njegovih partnera u Koreji, što je od ključne važnosti za poticanje inovacija.

Trgovinskim sporazumom EU-a osiguravaju se radna mjesta u njemačkom strojarском sektoru

Kolbus, koji je osnovan 1775., njemačko je poduzeće iz pokrajine Sjeverne Rajne-Vestfalije koje je specijalizirano za uvezivanje knjiga i strojeve za preradu papira. Na temelju Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Koreje njemački je proizvođač pronašao profitabilna tržišta u Južnoj Koreji. Kolbus je od 2015. udvostručio svoj izvoz u Južnu Koreju. Odlučujući čimbenik za uspjeh poduzeća Kolbus bilo je smanjenje carina s 8 % na nula u okviru sporazuma, što je omogućilo uštede od barem 25 000 EUR po stroju. Strojevi su drugi najvažniji njemački izvozni proizvod ukupne vrijednosti od približno 3,14 milijardi EUR od kojeg se više izvoze jedino motorna vozila (izvozna vrijednost 6 milijardi EUR godišnje).

Radna prava

Komisija je i dalje izražavala ozbiljnu zabrinutost i pojačano upozoravala novu vladu Južne Koreje zbog obveza u odnosu na radna prava u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini.

Problemi na koje se upozoravalo uključivali su nedostatan napredak u reformama radnog zakonodavstva koje su potrebne kako bi se osiguralo poštovanje načela slobode udruživanja i prava na kolektivno pregovaranje koji proizlaze iz članstva Južne Koreje u Međunarodnoj organizaciji rada (MOR) i u ratifikaciji četiriju preostalih temeljnih konvencija MOR-a¹⁹. Komisija je podsjetila i na [Izvjješće Europskog parlamenta](#)²⁰ i pozive civilnog društva da se pokrene službeni postupak rješavanja sporova na temelju poglavlja o trgovini i održivom razvoju sporazuma o slobodnoj trgovini.

Nakon intervencija EU-a Južna Koreja nedavno mu je najavila različite mjere koje njezina vlada planira poduzeti na nacionalnoj razini u cilju ratifikacije četiri preostale temeljne konvencije MOR-a (vidjeti: [Sažetak rasprava sa 6. sastanka Odbora za trgovinu i održivi razvoj](#)). Pristup Južne Koreje sastoji se od provođenja nužnih zakonskih izmjena prije prihvatanja konvencija MOR-a. Južna Koreja provela je neke mjere koje je najavila EU-u. Komisija nastavlja pozorno pratiti taj proces i odgovorit će u skladu s razvojem situacije u Južnoj Koreji.

Ex-post evaluacija Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje

U skladu sa svojom Komunikacijom „Trgovina za sve” Komisija trenutačno priprema objavu svoje prve *ex-post* detaljne analize uspješnosti Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje. Na temelju naučenih poruka poboljšat će se izrada drugih sporazuma o slobodnoj trgovini o kojima se trenutačno pregovara i provedba nedavno sklopljenih sporazuma o slobodnoj trgovini.

3.2. TRGOVINSKI SPORAZUM EU-a S KOLUMBIJOM, EKVADOROM I PERUOM

Trgovinski sporazum s Kolumbijom i Peruom uspješno se provodi već petu godinu za redom. Pridonio je stabilizaciji u kontekstu smanjenja cijena robe u gospodarstvu zemalja Andske zajednice u razdoblju 2015. – 2016. Sporazum je omogućio stvaranje važnih poslovnih prilika koje poduzeća s obje strane sve više iskorištavaju. U siječnju 2017. Sporazumu s Kolumbijom i Peruom pridružio se i Ekvador.

Sporazum je vrlo pozitivno utjecao na MSP-ove. Na primjer, prema kolumbijskim statističkim podacima, čak i ako se zanemari sektor rudarstva, 2017. je u EU izvezilo ukupno 1 155 kolumbijskih trgovačkih društava, među njima i 328 MSP-ova i 582 mikropoduzeća.

¹⁹ Konvencija 87. o slobodi udruživanja; Konvencija 98. o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje; Konvencija 29. o prisilnom radu; i Konvencija 105. o ukidanju prisilnog rada.

²⁰ Rezolucija Europskog parlamenta od 18. svibnja 2017. o provedbi Sporazuma o slobodnoj trgovini između Europske unije i Republike Koreje (2015/2059(INI)).

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Za razliku od kretanja zabilježenih 2015. i 2016., tijekom 2017. sva tri partnera izvijestila su o povećanju bilateralne trgovine s EU-om od 7 % za Kolumbiju, 16 % za Peru i impresivnih 20 % u prvoj godini provedbe sporazuma s Ekvadorom.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Kolumbije i Perua u EU bila je stabilna i iznosila je 97 %, odnosno 96 %, a Ekvador je iskorištavao povlastice po stopi od 97 %. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Kolumbiju iznosila je 2017. 68 %, što je malo smanjenje sa 71 % koliko je iznosila 2016.; 52 % za Peru i 42 % za Ekvador.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU-a u sva tri andska partnera i dalje se povećavao i očekuje se da će se dodatno povećati nakon potpune provedbe poglavlja o sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima. Tijekom 2017. Kolumbija i Peru više su iskorištavali carinske kvote, kao i izvoznici iz EU-a. Za Ekvador, koji se tek pridružio Sporazumu, iskorištenost je još uvijek niska s obje strane. Stabilizacijski mehanizam za banane proširen je 2017. na Ekvador. Osim poljoprivrednog sektora, od poboljšanog pristupa tržištu koristi je imalo i nekoliko industrijskih sektora, uključujući farmaceutski sektor te sektor strojeva i motornih vozila.

Trgovina uslugama bila je prilično stabilna, a EU je sa svim partnerima zabilježio znatan suficit. EU je i dalje najveći strani ulagač u Kolumbiji i Peruu. Izravna strana ulaganja EU-a u Ekvador i dalje su na niskoj razini zbog složenih propisa i pravnih postupaka te zbog nedostataka u pravosudnom izvršenju ugovora.

Peruansko i kolumbijsko voće važan je sastojak rasta luksemburškog poduzeća

Poduzeće Harald-Svena Sontaga TUKI sa sjedištem u Luksemburgu proizvodi i prodaje egzotične voćne sokove u Luksemburgu, Belgiji, Francuskoj i Njemačkoj. Da bi mogao ponuditi visokokvalitetne prirodne proizvode, Sontag upotrebljava bodljikavu anonu, naranjillu i vrstu kupine koje uvozi iz Kolumbije. Prodaja izvan Luksemburga čini 20 % prometa i Harald-Sven sada planira udvostručiti prodaju.

Uz pomoć trgovinskog sporazuma EU-a te zbog svoje sve veće popularnosti zbog koje su mu potrebne još veće količine voća, TUKI sada planira nabavljati voće izravno od proizvođača iz Kolumbije. Izravna kupnja pomoći će Harald-Svenu da dodatno proširi svoje poslovanje.

Žičara za Bogotu, proizvedena u Austriji

Doppelmayr, koji je počeo kao mala radionica sa sjedištem u Vorarlbergu u Austriji, razvio se u vodećeg svjetskog proizvođača žičara. Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Kolumbije pomogao je poduzeću Doppelmayr da se proširi u Južnoj Americi. Zahvaljujući sporazumu između EU-a i Kolumbije, poduzeće Doppelmayr izgradilo je žičaru koja prevozi 2 600 osoba po satu i čije se uključivanje u sustav javnog prijevoza u Bogoti planira za 2018. Uspjeh poduzeća Doppelmayr koristi lokalnim austrijskim dobavljačima: ugovori s poduzećima u okolici Wolfurta vrijede

više od 50 milijuna EUR. Poduzeće Doppelmayr pridonosi gospodarstvu Vorarlberga s približno 158 milijuna EUR godišnje, a godišnje narudžbe austrijskih poduzeća vrijede više od 325 milijuna EUR:

Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Kolumbije pomogao je poduzeću Kaeser Kompressoren da proširi poslovanje

Kaeser Kompressoren, obiteljsko poduzeće srednje veličine iz Bavarske u Njemačkoj, osnovano je prije 100 godina za proizvodnju sustava za komprimirani zrak koji se proizvode u njegovim tvornicama u Coburgu (Bavarska) i Geri (Tiringija). Ono danas zapošljava 6 000 osoba u cijelom svijetu i izvozi 90 % svoje proizvodnje u različite zemlje u cijelom svijetu. Trgovinski sporazum EU-a s Kolumbijom omogućio je Kaeseru da proširi svoju podružnicu u Kolumbiji, Kaeser Compresores, posebno uslijed postupnog smanjenja uvoznih carina, koje će 2019. potpuno nestati. Compresores de Colombia zapošljava 200 radnika.

„Trgovinski sporazum EU-a s Kolumbijom omogućio je poduzeću da znatno poboljša prodaju na rastućem kolumbijskom tržištu zbog smanjenja uvoznih carina”, rekao je Nelson Lopez, glavni direktor poduzeća Kaeser Compresores de Colombia.

Napredak u provedbi i neriješena pitanja

Tijekom 2017. zabilježeno je nekoliko pozitivnih pomaka. Kolumbija je, nakon što ju je EU prozvao na sastanku WTO-a, ukinula ograničenja na uvoz alkohola izmjenom svojeg zakonodavstva u tom području. Usto je Kolumbija najavila i stvaranje jednakih uvjeta za uvozne kamione, iako te obveze još nisu provedene. Nadalje, Kolumbija je pojasnila svoje obveze u okviru priloga Sporazumu koji se odnosi na javnu nabavu, čime bi se poduzećima iz EU-a trebao olakšati pristup natječajima na lokalnoj razini. Peru je odobrio gotovo potpuni pristup tržištu mliječnih proizvoda.

Preostala pitanja koja Komisija rješava sa svojim partnerima u okviru Odbora za trgovinu uključuju tehničke prepreke trgovini u Kolumbiji i poreznu diskriminaciju u Peruu, koji primjenjuje povlašteni porezni tretman za „Pisco”, čime diskriminira uvezena alkoholna pića. Još uvijek postoje ograničenja na izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a zbog složenih obveznih uvoznih dozvola i arbitrarnih ograničenja na carinske kvote koje primjenjuje Ekvador. Nadalje, EU i dalje nastoji osigurati da njegova tri andska partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini pristanu na dijeljenje pošiljaka proizvoda s podrijetlom koji su u provozu kroz treću zemlju.

Radna i okolišna prava

Andski partneri EU-a u sporazumima o slobodnoj trgovini sve su otvoreniji za razgovore o provedbi radnih i okolišnih odredaba u okviru poglavlja o trgovini i održivom razvoju. EU je sudjelovao u aktivnostima suradnje sa svim trima partnerskim zemljama, uključujući o inspekciji i formalizaciji rada s Peruuom te o provedbi Konvencije o međunarodnoj trgovini

ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES), kružnom gospodarstvu i korporativnoj društvenoj odgovornosti s Kolumbijom. S Ekvadorom su uspostavljene mjere za podizanje razine svijesti i jačanje kapaciteta za pomoć tijekom početne faze provedbe poglavlja o trgovini i održivom razvoju tijekom cijele godine.

Preostaju važni izazovi za sva tri andska partnera u sporazumima o slobodnoj trgovini. Peru mora znatno poboljšati svoje unutarnje savjetodavne mehanizme i pojačati napore za provedbu svojih temeljnih obveza. Na uporne zahtjeve civilnog društva, Kolumbija je odgovorila osnivanjem nacionalne savjetodavne skupine koja će dopuniti njezine postojeće savjetodavne mehanizme. Suradnja s Ekvadorom bila je tijekom prve godine provedbe poglavlja o trgovini i održivom razvoju vrlo konstruktivna i sada će se aktivnosti usmjeriti na konkretna djelovanja.

3.3. SPORAZUM O PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU EU-a i SREDNJE AMERIKE

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Pet godina nakon stupanja na snagu dio Sporazuma o pridruživanju koji se odnosi na sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i šest srednjoameričkih zemalja (Panama, Kostarika, Honduras, Gvatemala, Nikaragva i El Salvador) oživio je nakon što su se trgovinski tokovi EU-a sa Srednjom Amerikom 2017. povećali za 7,2 %.

Osim trgovinskih tokova između srednjoameričkih zemalja i EU-a, koji iznose 11 milijardi EUR, Sporazum i njegovo institucijsko okruženje, kao i programi EU-a u toj regiji, pridonijeli su produbljivanju regionalne gospodarske integracije u Srednjoj Americi. Povećao se uvoz u EU iz pet od šest zemalja te regije. Općenito se povećao izvoz iz EU-a u Srednju Ameriku, ali je taj rast bio skromniji.

Uporaba carinskih kvota poboljšala se 2017. u obje regije te je bila posebno usredotočena na određene proizvode. Srednja Amerika potpuno je iskoristila svoju kvotu za šećer i rum u rasutom stanju, a izvoznici iz EU-a poboljšali su svoju uporabu carinskih kvota posebno u slučaju mlijeka u prahu (na 91 %).

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Srednje Amerike u EU bila je visoka i u prosjeku iznosila 95 %. Podaci za izračun stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Srednju Ameriku nisu bili dostupni.

Trgovina uslugama između dvije regije nastavila se povećavati u apsolutnim i relativnim okvirima i 2016. činila je približno 40 % vrijednosti ukupne trgovine. Panama je odredište za približno 60 % izvoza iz EU-a u tu regiju i više od 60 % ukupne trgovine uslugama.

Ulaganja EU-a u tu regiju i dalje su bila relativno velika. Primjerice, tijekom 2016. izravna strana ulaganja iz EU-a u Srednju Ameriku bila su dvostruko veća nego u Kolumbiju ili Peru, uz slične ili niže trgovinske vrijednosti i bila su bliža vrijednostima s Argentinom, koja je 2016. imala 50 % veće trgovinske tokove s EU-om.

Radna i okolišna prava

Nakon uspostave unutarnjih savjetodavnih skupina u svim zemljama Srednje Amerike ostvarena je prekretnica u provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju. EU je ponovno financirao različite aktivnosti zajedno s MOR-om, OECD-om i lokalnim civilnim društvom, među ostalim u regiji, koje su posebno bile usmjerene na važne teme kao što su koporativna društvena odgovornost i odgovorno poslovno postupanje, uključujući stručne sastanke. EU je financirao i regionalni ured MOR-a kako bi podržao djelotvornu provedbu temeljnih konvencija MOR-a u El Salvadoru i Gvatemali.

Napredak u provedbi i neriješena pitanja

Nakon dugotrajnog i napornog postupka Odbor za pridruživanje dogovorio je 2018. uzajamno zadovoljavajuće rješenje kojim bi se omogućilo potpuno uključivanje Hrvatske u Sporazum, koja će morati ispuniti nužne pravne zahtjeve da bi se on mogao početi primjenjivati.

Odbor za pridruživanje nedavno je razmatrao i pitanje povezano s manjkom podataka koji se zahtijevaju od partnera u Srednjoj Americi za izračun stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Srednju Ameriku. Pododbor za pristup tržištu dobio je zadaću utvrditi razloge i moguća rješenja za ispravljanje nedostataka.

Španjolsko poduzeće za preradu ribe na valu sporazumâ o slobodnoj trgovini između EU-a i Srednje Amerike

Grupo Calvo grupa je španjolskih poduzeća koja se bave ribarstvom, preradom i distribucijom konzervirane ribe, koja se s vremenom razvila iz male tvornice za konzerviranje u galicijskom gradu Carballo u međunarodnu prehrambenu grupu. Ona danas posluje u više od 70 država i zapošljava više od 5 000 radnika. Srednja Amerika jedno je od glavnih tržišta tog poduzeća koje ostvaruje najveći obujam prodaje u Kostarici, Panami i El Salvadoru.

Nakon stupanja na snagu sporazumâ o trgovini između EU-a i šest srednjoameričkih zemalja Grupo Calvo je 2013. mogao iskoristiti kvotu dodijeljenu srednjoameričkim partnerima za izvoz približno 160 milijuna tona tune. Grupo Calvo od tada tijekom posljednjih nekoliko godina ostvaruje kontinuiran i stabilan rast u Srednjoj Americi. Od potpisivanja Sporazuma o pridruživanju poduzeće Grupo Calvo stalno ističe pravnu sigurnost i prilike za ulaganja koje će Sporazum donijeti regiji. On je toj grupi olakšao sklapanje strateških partnerstava s nacionalnim poduzećima kojima se lokalnim proizvođačima i MSP-ovima omogućuje da iskoriste najbolju praksu. Grupo Calvo postao je predvodnik inovativnih poslovnih modela u Kostariki.

3.4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA)

Prva iskustva

Privremena primjena²¹ počela je tek 21. rujna 2017. i još nije moguće donositi zaključke o trgovinskim tokovima, ali koristi se već naziru.

- ✓ U prvih devet mjeseci primjene sporazuma (od listopada 2017. do lipnja 2018.) izvoz robe iz EU-a u Kanadu povećao se za 7 %, i to najviše za poljoprivredne proizvode; voće i orašasti plodovi (29 %) i pjenušavo vino (11 %).
- ✓ Za 8 % je porastao je i izvoz strojeva i mehaničkih uređaja, koji čine jednu petinu izvoza EU-a u Kanadu. Izvoz, farmaceutskih proizvoda, na koje otpada 10 % izvoza EU-a u Kanadu, bilježi rast od 10 %. Raste i izvoz ostalih važnih izvoznih proizvoda EU-a, primjerice namještaja (10 %), parfema i kozmetike (11 %), obuće (8 %) i odjeće (11 %).
- ✓ Komisija pozorno prati iskorištavanje carinskih kvota za sir i prikuplja informacije o njihovoj dodjeli i prijenosu.

Mjere poduzete za poticanje provedbe

Brzo je napredovala izgradnja sveobuhvatnog institucijskog okvira koji se sastoji od 13 odbora i 6 specijaliziranih dijaloga koji izvješćuju Zajednički odbor CETA-e. Nekoliko odbora sastalo se u prvoj polovini 2018., među ostalim odbori koji se bave oznakama zemljopisnog podrijetla (OZP-ovi), sanitarnim i fitosanitarnim mjerama, carinama i javnom nabavom, e-trgovinom, vinom i jakim alkoholnim pićima te su održani dijalozi posvećeni „šumskim proizvodima” i „pristupu tržištu biotehnologije”. Više informacija dostupno je [ovdje](#).

Prvi sastanak Odbora za trgovinu i održivi razvoj održao se 13. rujna 2018., a ovdje je dostupno [zajedničko izvješće](#). EU i Kanada istražile su, među ostalim, zajedničke mjere za provedbu Pariškog sporazuma i načine za olakšavanje uključivanja predstavnika civilnog društva obje države. Komisija i Kanada razgovarale su i o ranom preispitivanju odredaba o trgovini i održivom razvoju u skladu s obvezama koje je Komisija preuzela u „[Zajedničkom instrumentu za tumačenje](#)”(JII) Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma.

Nadalje, Komisija je u suradnji s državama članicama i Kanadom izradila [Smjernice o pravilima o podrijetlu u Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu](#) za dionike, koje se stalno dopunjuju.

Komisija je CETA-om dodatno pridonijela povećanju transparentnosti objavljivanjem pravodobnih informacija o aktivnostima institucijskih tijela na posebnom [web-mjestu „Sastanci i dokumenti”](#) Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma.

Novi postupni vodič o Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu za poduzeća i posebno mjesto za taj sporazum u [Bazi podataka o pristupu tržištu](#) pokazali su se vrlo uspješnima te ti instrumenti mogu nadahnuti buduće sporazume.

²¹ U skladu s člankom 218. stavkom 5., nakon odobrenja Vijeća, EU može privremeno primjenjivati sporazum o trgovini ili bilo koji drugi međunarodni sporazum, u cijelosti ili djelomično, između potpisivanja i stupanja na snagu. Privremena primjena sporazuma dugotrajna je međunarodna ugovorna praksa.

U cilju praćenja i daljnjeg poboljšanja provedbe CETA-e [Skupina stručnjaka za trgovinske sporazume EU-a](#) raspravljala je 11. srpnja 2018. o trenutnom stanju.

Poljske jabuke: spremni za berbu plodova Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA)

Varšavsko poduzeće Ewa-Bis isporučuje tradicionalno uzgojene i ekološke proizvode u više od 25 zemalja. Njegov vlasnik, Marek Marzec, uspio je uz pomoć sredstava EU-a koje je primio 2014. uspostaviti informacijski sustav među poduzećima s pomoću kojeg je razvio bazu podataka dobavljača i kupaca u cijelom svijetu. Poduzeće Ewa-Bis osnovalo je ispostavu u Torontu očekujući da će proširiti poslovanje kako bi iskoristilo CETA-u, posebno nultu stopu carine na svoj izvoz voća i povrća u Kanadu. Poduzeće Ewa-Bis uživat će i pojednostavnjen i brži postupak odobrenja izvoza biljaka, voća i povrća iz EU-a u Kanadu.

Vrhunski francuski sirevi uskoro na kanadskim stolovima

Maison Mons je francusko obiteljsko poduzeće osnovano 1964., koje je specijalizirano za preradu i prodaju tradicionalno proizvedenih sireva iznimne kvalitete. Poduzeće nabavlja 190 sireva sa 130 različitih poljoprivrednih gospodarstava i izvozi ih u više od 25 zemalja, uključujući u Kanadu. Poduzeće planira na temelju Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma povećati svoj izvoz jer se tim sporazumom trenutna bescarinska kvota za izvoz sira iz EU-a u Kanadu povećava s 8 000 na 18 500 tona. Poduzeće Maison Mons i njegovi proizvodi uživat će i zaštitu 140 istaknutih europskih proizvoda hrane i pića na kanadskom tržištu.

Direktor Herve Mon: „CETA potiče širenje poslovanja. Otkad je taj sporazum stupio na snagu već imamo brojne narudžbe za naše sireve od kanadskih trgovaca na malo. Laure Douboloz, direktorica prodaje za Sjevernu Ameriku rekla je sljedeće: „Od sklapanja CETA-a počeli smo primati upite o našim sirevima od trgovaca na malo u Kanadi. Njima udvostručavanje bescarinske kvote znači da će moći ponuditi veći izbor vrhunskih sireva. Uzbuđeni smo zbog te nove tržišne prilike.”

Stari irski viski prodire na lokalno tržište u Kanadi

Irski proizvođač viskija Chapel Gate jedini je *whiskey bonder* u okrugu Clare. Osnivačica Louise McGuane nabavlja viski iz različitih destilerija iz cijele Irske i ostavlja ga da sazrije u posebnom spremištu u svojoj tvornici. Kada je viski spreman, oni ga miješaju kako bi proizveli jedinstvene arome. Kao globalni MSP, oni 70 % svojeg izvoza plasiraju na tržišta izvan EU-a i očekuje se da će im se sljedeće godine prihod utrostručiti. Sporazumima o trgovini kao što je CETA malim se poduzećima kao što je Chapel Gate olakšava rast i uspješno tržišno natjecanje na tim tržištima. CETA-om se posebno osigurava učinkovitija provedba pravila kojima se njihova trgovačka marka štiti od krivotvorenja. CETA smanjuje birokraciju, posebno na pokrajinskoj razini, čime se olakšava izvoz.

Direktorica Louise MaGaune primjećuje: „Sporazumom se otvaraju vrata malim

poduzećima kao što je moje koja moraju izvoziti da bi mogla preživjeti i rasti. Smanjenje poreznog opterećenja znači da možemo biti konkurentniji na globalnom tržištu. Alkohol je u načelu vrlo zaštićen sektor u cijelom svijetu pa je stoga rušenje prepreka trgovini od ključne važnosti da možemo pristupiti tržištu kojem inače ne bi mogli pristupiti.”

4. PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUHVAATNE SLOBODNE TRGOVINE (DCFTA-E)²²

Stanje

Sporazumima o pridruživanju između EU-a i Gruzije, Republike Moldove (Moldova) i Ukrajine nastoji se produbiti političko pridruživanje i pripremiti za postupnu gospodarsku integraciju između EU-a i njegovih triju istočnih partnera u okviru Istočnog partnerstva kao dijela europske politike susjedstva.

DCFTA-e imaju dvije glavne sastavnice:

- uzajamno otvaranje tržišta robe uz određenu asimetriju u korist istočnih partnera i
- dalekosežno regulatorno usklađivanje s pravom EU-a, posebno u područjima povezanim s trgovinom.

Nakon više od dvije godine primjene s Ukrajinom i više od četiri s Moldovom i Gruzijom, primjećuju se dobri rezultati i trgovina se povećava. Usklađivanje zakonodavstva napreduje postupno. Njegov učinak u pogledu trgovinske dinamike i njihovih potreba za održivošću moći će se primijeniti u srednjem do dužem roku.

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

EU je najveći trgovinski partner svih triju zemalja te je 2017. činio 56 % (Moldova), 42 % (Ukrajina) i 27 % (Gruzija) njihove ukupne trgovine. EU ima pozitivnu trgovinsku bilancu sa sve tri zemlje.

- ✓ Trgovina između EU-a i Ukrajine snažno raste. Izvoz EU-a u Ukrajinu narastao je za 22 %, a uvoz za 27 %, u velikoj mjeri kao posljedica stabilizacije gospodarskog stanja stabilizira nakon gospodarske krize tijekom 2014. i 2015.
- ✓ Povećala se i trgovina s Moldovom, pri čemu se uvoz iz EU-a povećao za 23 %, malo više od izvoza koji se 2017. povećao za 19 %. Moldavsko gospodarstvo raste i moldavska poduzeća poboljšala su svoje rezultate kao dobavljači strojeva, prehrambenih proizvoda te određenih poljoprivrednih i tekstilnih proizvoda.

²² DCFTA između EU-a i Ukrajine privremeno se primjenjuje od 1. siječnja 2016. DCFTA-e s Gruzijom i Moldovom privremeno se primjenjuju od 1. rujna 2014.

- ✓ Trgovina između EU-a i Gruzije povećala se za 6 %. Izvoz se povećao za samo 1,4 %, a uvoz u EU za 23 %. Uvozili su se većinom mineralni proizvodi, kao što su rude, troske i pepeo.

Stope iskorištenosti povlastica za uvoz iz triju partnera u EU, unatoč malom smanjenju u odnosu na 2016., ostale su relativno visoke i iznosile su 77 % za Gruziju, 85 % za Moldovu i 87 % za Ukrajinu. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Gruziju znatno se povećala od 2016. do 2017. sa 71 % na 77 %. Podaci iz Ukrajine i Moldove nisu bili dostupni.

Ukrajina, Moldova i Gruzija nisu potpuno iskoristile carinske kvote za poljoprivredne proizvode koje je odobrio EU jer još ne ispunjavaju sve sanitarne i fitosanitarne zahtjeve i suočavaju se s problemima pri pozicioniranju svojih proizvoda na tržištu.

U razdoblju 2015. – 2016. izvoz usluga iz EU-a u tri partnerske zemlje povećao se za 6 % , a uvoz za 3 %. Izvoz iz EU-a u Ukrajinu povećao se za 9 %, a uvoz se smanjio za 2 %. Uvoz iz Gruzije u EU bio je stabilan, a izvoz iz EU-a smanjio se za 33 %. Izvoz usluga iz EU-a u Moldovu smanjio se za 16 %, a uvoz se povećao za 35 %.

Izravna strana ulaganja EU-a u Moldovu povećala su se 2016. za 183 % (ali s vrlo niske razine), dok su se ulaganja iz Moldove u EU smanjila za 145 %. Ulaganja iz Gruzije ostala su stabilna, a ulaganja iz EU-a u Gruziju smanjila su se u usporedbi s 2015. Izravna strana ulaganja iz EU-a u Ukrajinu ostala su 2016. na niskoj razini.

Napredak u provedbi DCFTA-e i neriješena pitanja

Ukrajina nije primjenjivala više izvozne carine na izvoz metalnih otpadaka u EU te se i dalje primjenjivala zabrana izvoza sirovog drveta uvedena 2015., unatoč snažnim naporima EU-a da potakne Ukrajinu da riješi ta pitanja. Na temelju svojeg konstruktivnog pristupa te zbog nevoljkosti Ukrajine da ostvari napredak Komisija sada razmatra rješavanje tog problema u trgovini s pomoću mehanizma rješavanja sporova predviđenog u okviru DCFTA.

Nakon odluke Vrhovnog suda, Moldova je riješila nedostatke sa zaštitom oznake zemljopisnog podrijetla EU-a *Prosecco*. Moldova još mora riješiti probleme povezane s manjkom transparentnosti distribucije električne energije i diskriminacijom koja proizlazi iz zakona o lokalnoj nabavi za trgovce na malo. O tim pitanjima razgovara se u provedbenim tijelima i na političkoj razini.

Moldova je ostvarila dobar napredak u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih mjera jer je u prosincu 2017. počela provoditi sanitarnu i fitosanitarnu strategiju, a Gruzija je donijela zakonodavni plan. Ukrajina bi to trebala učiniti 2018. Povećava se broj poduzeća koja dobivaju odobrenja EU-a za izvoz poljoprivrednih proizvoda u Ukrajinu.

Ukrajina i Moldova pokazale su interes za pokretanje pregovora o sporazumima o ocjenjivanju sukladnosti i priznavanju industrijskih proizvoda (ACAA).

Sve tri zemlje poduzele su ohrabrujuće mjere za poboljšanje svojih sustava javne nabave i provodile su sveobuhvatne strategije reforme. To uključuje sustav e-nabave u Ukrajini i Moldovi kojim bi se trebala povećati učinkovitost i smanjiti korupcija.

Potpora EU-a reformama

EU svim trima partnerskim zemljama pruža financijsku i tehničku pomoć za podupiranje domaćih reformi koje proizlaze iz DCFTA-a i za jačanje administrativne sposobnosti institucija koje će te reforme osmišljavati i provoditi. Potporom EU-a obuhvaćeno je niz područja kao što su sigurnost hrane, tehnički propisi i standardi, javna nabava, intelektualno vlasništvo, tržišno natjecanje i slično. Pomoć EU-a pruža se u različitim oblicima (kao što su Twinning, [TAIEX](#) ili ugovori o sektorskim reformama, koji uključuju proračunsku potporu za provedbe mjera politike).

Potpora EU-a malim i srednjim poduzećima

MSP-ovi u zemljama koje su potpisale sporazum o pridruživanju, uključujući DCFTA-u s EU-om, dobivaju dodatnu potporu iz Instrumenta DCFTA-e za MSP-ove. Taj instrument zaprimat će približno 200 milijuna EUR bespovratnih sredstava iz proračuna EU-a za omogućivanje najmanje 2 milijarde EUR novih ulaganja malih i srednjih poduzeća. Tim sredstvima pomaže se poduzećima u Gruziji, Moldovi i Ukrajini da se prilagode novim tržišnim zahtjevima usklađivanjem postupaka i ulaganjem u novu opremu u cilju usklađivanja s pravilima EU-a u područjima kao što su kvaliteta i sigurnost, energetska učinkovitost i usklađivanja s propisima o okolišu.

Rumunjska softverska rješenja za banke u Moldovi

Rumunjsko poduzeće Allevo sa sjedištem u Bukureštu ima 50 zaposlenika i nudi softverska rješenja koja pomažu financijskim institucijama u radu, obradi plaćanja i usklađivanju s europskim i lokalnim standardima i propisima. Kako je predviđeno u okviru DCFTA-e, Moldova prihvaća propise EU-a koji moldavskim bankama omogućuju da se bolje pozicioniraju na širem tržištu financijskih usluga. Time se otvaraju poslovne prilike za Allevo koji nudi rješenja prilagođena potrebama banaka. Nadalje, u okviru DCFTA-e, prema poduzećima EU-a, kao što je Allevo, koja posluju u Moldovi sada se postupa kao prema moldavskim poduzećima, što im olakšava rad. Zahvaljujući DCFTA-i, Moldova sada svoj financijski sektor uređuje poglavito na temelju modela EU-a, što pojednostavnjuje prodaju usluga EU-a.

Poljsko poduzeće za opremu za boravak u prirodi osvaja nove vrhunce u Ukrajini

Poljsko poduzeće Fjord Nansen sa sjedištem u selu Chwaszczyno u blizini Gdinije specijalizirano je za opremu za boravak u prirodi kao što su šatori, ruksaci, vreće za spavanje, termosice i odjeća za boravak u prirodi. Kako je potvrdio vlasnik poduzeća Fjord Nansen, Dariusz Staniszewski, izvoz im je sve važniji. Ukrajina im je glavno tržište. Poduzeće je 2011. u Ukrajinu izvezlo rekordnih 23 % svoje proizvodnje. Područje slobodne trgovine između EU-a i Ukrajine, koje se primjenjuje od siječnja 2016., olakšava daljnje širenje poslovanja i iskorištavanje njegova punog potencijala.

Ukrajinska modna kuća upotrijebila je sporazum o slobodnoj trgovini kao

odskočnu dasku za opskrbu vodećih europskih robnih marki

Glavni cilj DCFTA-e jest podupirati razvoj poduzeća, a time i veću gospodarsku stabilnost u partnerskim zemljama. „Tvornica odjeće Uzhgorod” izvršava narudžbe poznatih europskih naručitelja kao što su Gerry Weber i Marc O’Polo te surađuje s modnim kućama Hugo Boss i Dolce & Gabbana. Direktor tvornice ističe da je važan trenutak bio kada su 1. siječnja 2016., kao rezultat početka primjene DCFTA-e, ukrajinski carinski uredi počeli izdavati potvrde o podrijetlu robe, čime su im osigurane povlaštene carine za uvoz u EU. Uzhgorod svake godine u Europu isporučuje od 400 do 450 tisuća komada robe i zapošljava 300 radnika.

Radna i okolišna prava

Provedba poglavlja o trgovini i održivom razvoju dobro napreduje. Savjetodavni mehanizmi civilnog društva u Moldovi i Gruziji djeluju već nekoliko godina. Sljedeći korak za Moldovu jest uspostaviti radni plan za provedbu odredaba o trgovini i održivom razvoju. Gruzija je 2018. donijela plan rada za trgovinu i održivi razvoj te su se održali konstruktivni dijalozi s tijelima civilnog društva o radnim standardima, posebno inspektoratima rada kao ključnim institucijama za njihovu djelotvornu provedbu, te o pitanjima povezanima s okolišem i klimatskim promjenama. U Ukrajini je započeo dijalog između stranaka koji je posebno bio usmjeren na održivo upravljanje šumama. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj još mora razgovarati o odredbama o radu. Još nije uspostavljena savjetodavna skupina ukrajinskog civilnog društva.

5. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI „PRVE GENERACIJE”

Uvod

Za potrebe ovog izvješća sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije” uključuju sporazume koji su sklopljeni prije Komunikacije „Globalna Europa” iz 2006. i sporazume o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa zemljama zapadnog Balkana koji su sklopljeni od 2009. do 2016. Izvješće obuhvaća sljedeće primijenjene sporazume²³:

- sporazume o slobodnoj trgovini sa Švicarskom i Norveškom²⁴ iz 1970-ih,
- sporazume o slobodnoj trgovini sa sredozemnim partnerima EU-a²⁵ kao dio sporazumâ o pridruživanju sklopljenih tijekom 1990-ih,
- sporazume o slobodnoj trgovini s Meksikom i Čileom (iz 2000. i 2003.),
- carinsku uniju s Turskom (1995.),
- sporazume o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana (sklopljene od 2001. do 2016.).

Dvosmjerna trgovina povećala se u svim slučajevima tijekom primjene sporazumâ o slobodnoj trgovini. Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz partnerskih zemalja u EU kretala se između 97 % (uvoz iz Alžira i Egipta) i 69 % (uvoz iz Norveške) te je u prosjeku iznosila 87 %. Statistički podaci potrebni za izračun stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u partnerske zemlje nisu bili dostupni od svih partnera. Tamo gdje su podaci bili dostupni, stope iskorištenosti povlastica kretale su se između 86 % (izvoz iz EU-a u Izrael) i 44 % (izvoz iz EU-a u Egipat)²⁶. Usluge nisu obuhvaćene sporazumima o slobodnoj trgovini „prve generacije”, osim u slučaju Meksika i Čilea.

EU i Meksiko postigli su u travnju 2018. „načelni sporazum” o trgovinskom dijelu moderniziranog Globalnog sporazuma između EU-a i Meksika. U tijeku su pregovori o unaprjeđenju postojećih sporazuma o slobodnoj trgovini s Čileom i Tunisom, a započeli su i pregovori s Marokom. Komisija je dobila zeleno svjetlo da započne pregovore s Jordanom i Egiptom kada te zemlje budu spremne. Komisija je predložila i početak pregovora o modernizaciji carinske unije s Turskom.

5.1. Švicarska

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

²³ Sporazumi s Islandom i Farskim otocima nisu obuhvaćeni ovim izvješćem. Sporazum o slobodnoj trgovini s Južnom Afrikom zamijenjen je Sporazumom o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC; vidjeti odjeljak 6.1).

²⁴ Sporazumom o Europskom gospodarskom prostoru (EGP) iz 1992. s Islandom, Lihtenštajnom i Norveškom poboljšalo se slobodno kretanje robe, usluga, ulaganja i osoba na tom području. Taj sporazum nije predmet ovog izvješća.

²⁵ Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Maroko, Palestina i Tunis.

²⁶ Komisija ispituje moguće razloge za nisku stopu iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Egipat. Jedan od mogućih razloga mogle bi biti niske carine za većinu predmeta ili složeni postupci koje primjenjuju lokalna tijela za utvrđivanje podrijetla.

Švicarska je najveći trgovinski partner EU-a u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini i njegov treći najveći trgovinski partner općenito. Izvoz iz EU-a povećao se za 6 % od 2016. do 2017., malo više nego prethodnog desetljeća (5 %), a uvoz u EU smanjio se za 9 %. Trend smanjenja stope iskorištenosti povlastica na uvoz iz Švicarske u EU prekinut je 2017. kada je ta stopa ponovno iznosila 85 %. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Švicarsku bila je stabilna tijekom posljednje četiri godine i 2017. je iznosila 78 %.

Švicarska je drugi najveći partner EU-a u području usluga. Vrijednost usluga koje poduzeća iz EU-a pružaju u Švicarskoj i obrnuto brzo raste. Od 2016. do 2017. izvoz usluga iz EU-a povećao se za 12 %, a uvoz smanjio za 26 %, čime je trgovinski suficit EU-a više nego udvostručen te je u 2017. iznosio 58 milijardi EUR²⁷. EU i Švicarska nemaju sveobuhvatni sporazum o uslugama, već su one samo djelomično pokrivene sporazumima o zračnom i kopnenom prijevozu i o slobodnom kretanju osoba, što pokazuje da postoji mogućnost za daljnji razvoj trgovine.

Poboljšanje institucijskog okruženja za trgovinu između EU-a i Švicarske

O poboljšanju institucijskog okruženja za trgovinske odnose između EU-a i Švicarske, koji su danas uređeni sporazumom o slobodnoj trgovini iz 1972., razgovaralo se i u širem kontekstu pregovora o institucijskom okvirnom sporazumu između EU-a i Švicarske.

5.2. Norveška

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Norveška je treći najveći trgovinski partner EU-a u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini i njegov sedmi najveći partner u trgovini robom općenito. Trgovina robom između Norveške i EU-a vrlo je dinamična. Od 2016. do 2017. uvoz iz Norveške povećao se za 22 %. Povećao se i izvoz u Norvešku, ali sporije (za 4,9 %).

Izvoznici EU-a iskoristili su od 2012. potpuno ili gotovo potpuno carinske kvote koje je Norveška odobrila za glavne poljoprivredne proizvode (govedina, svinjetina, sir). Norveška je iskoristila samo četiri carinske kvote koje je odobrio EU.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Norveške u EU 2017. se prvi put ponovno povećala (70 %) od 2013.

Novi sporazum o poljoprivredi

EU je 2017. izvezio u Norvešku poljoprivredne proizvode u vrijednosti od 4,5 milijardi EUR i taj je izvoz i dalje u rastu. Sporazum o poljoprivredi potpisan u prosincu 2017., kada se bude privremeno primjenjivao, osigurat će nove trgovinske prilike za EU i norveške izvoznike jer će obje strane otvoriti 36 potpuno liberaliziranih tarifnih stavki i carinskih kvota.

5.3. Sredozemne zemlje

Odobrovanje pristupa tržištu EU-a ključni je instrument za podupiranje cilja europske politike susjedstva koji se odnosi na promicanje blagostanja u partnerskim zemljama. U tom kontekstu u sporazumima o slobodnoj trgovini s Alžiirom, Egiptom, Izraelom, Jordanom, Libanom,

²⁷ Za Švicarsku su već bili dostupni podaci o uslugama za 2017.

Marokom, Palestinom i Tunisom predviđa se uzajamna liberalizacija sve trgovine industrijskom robom te, u različitoj mjeri, trgovine poljoprivrednim proizvodima, prerađenim poljoprivrednim proizvodima i proizvodima ribarstva. Ti sporazumi uključuju elemente asimetrije u korist većine sredozemnih zemalja u cilju promicanja gospodarskog razvoja regije i njezine bolje integracije u unutarnje tržište EU-a.

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

EU je vodeći trgovinski partner za većinu tih zemalja i glavni izvoznik. EU je i glavno izvozno odredište za proizvode iz pet najvećih gospodarstava u regiji (Alžir, Egipat, Izrael, Maroko i Tunis.). Iako obje strane bilježe rast trgovine, od stupanja na snagu Sporazuma izvoz iz EU-a u partnerske zemlje raste brže nego uvoz, s izuzetkom Tunisa i Izraela, iako je u razdoblju 2016. – 2017. Izvoz rastao sporije nego uvoz u većini slučajeva, osim za Jordan, Palestinu i Tunis. Izvoz EU-a u Alžir i Egipat u istom se razdoblju smanjio zbog značajnih trgovinskih prepreka.

Zemlje koje su relativno više napredovale u pogledu diverzifikacije, kao što su Maroko, Tunis i Izrael, imaju relativno manje i stabilnije trgovinske deficite s EU-om. Alžir se u 2017. gotovo oporavio od svojeg trgovinskog deficita s EU-om i vjerojatno će opet imati trgovinski suficit s EU-om kao što je bio slučaj u razdoblju prije 2015. Čini se da na to utječe povećanje cijena nafte, ali i trgovinska ograničenja koje primjenjuje Alžir i koja utječu na izvoz iz EU-a.

Naši sredozemni partneri dobro su iskorištavali trgovinske povlastice tijekom 2017. Prosječna stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz osam zemalja u EU iznosi 87 %. Podaci o stopi iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a bili su dostupni samo za Izrael (86 %), Libanon (58 %) i Egipat (44 %)²⁸. Većina partnera nedostavno iskorištava carinske kvote za poljoprivredne proizvode koje je odobrio EU, osim Izraela i Maroka, dijelom zbog teškoća s usklađivanjem sa sanitarnim i fitosanitarnim pravilima EU-a. Iskorištavanje kvota odobrenih EU-u također nije potpuno zadovoljavajuće u ovoj fazi.

Kada je riječ o trgovini uslugama i izravnim stranim ulaganjima, EU je najveći ili jedan od glavnih partnera u trgovini uslugama i glavni pružatelj izravnih stranih ulaganja u svim predmetnim zemljama.

Španjolsko poduzeće pronašlo je tržište za govedinu na Bliskom istoku

Španjolsko obiteljsko poduzeće Cecinas Nieto specijalizirano je za delikatesne mesne proizvode. To nagrađivano poduzeće osnovano 1965. izvozi svoje proizvode u mnoge zemlje svijeta, a u posljednje vrijeme usredotočilo se na Bliski istok.

Trgovinski sporazum između EU-a i Libanona omogućuje europskim poduzećima kao što je Cecinas Nieto da bez ograničenja tamo izvoze svoje proizvode te da iskoriste postupno ukidanje carina, koje će potpuno nestati 2018. Na taj način europski izvoznici govedine mogu držati korak s jakom konkurencijom iz Indije i Brazila.

Libanon nije jedina zemlja u kojoj je poduzeće Cecinas Nieto ostvarilo rast. Zbog svojeg međunarodnog poslovanja to poduzeće uspjelo je zadržati stopu zaposlenosti i

²⁸ Vidjeti prethodnu bilješku 26.

potaknuti gospodarstvo u svojoj regiji.

Kofein potiče globalnu trgovinu: austrijska kava daje energiju tržištima na Sredozemlju i izvan njega

Beč je stoljećima bio poznat po svojim kavanama. Poduzeće Coffeeshop Company otvorilo je 1999. tamo svoju prvu trgovinu u kojoj je pržilo kavu, razvijalo aparate za kavu i stvaralo jedinstveno ozračje pod jednim krovom.

Razumijevanje lokalne kulture pijenja kave i lokalnih tradicija bilo je od ključnog značaja za uspjeh tog poduzeća na tržištima izvan EU-a. Nadalje, poduzeću su koristili i trgovinski sporazumi EU-a s Marokom iz 2000. i Egiptom iz 2004.: osnivanje fanšiza postalo je jednostavnije i jeftinije, a proizvodi su postali povoljniji. Danas Coffeeshop Company ima više od 300 fanšiza u kojima radi 4 500 zaposlenika, uključujući 36 u Egiptu, gdje je predviđeno otvaranje dodatnih 54 franšiza. Poduzeće je osnovala obitelj Schärf i ono je dio grupe Schärf osnovane 1950. i koja je važan poslodavac u gradu Neusiedl am See gdje se nalazi njezino sjedište.

Planira se unapređenje nekih od sporazuma o slobodnoj trgovini u DCFTA-e jer bolje odgovaraju složenijim gospodarskim razmjenama do kojih danas dolazi između EU-a i njegovih sredozemnih partnera. U tijeku su pregovori o unaprjeđenju sporazuma o slobodnoj trgovini s Tunisom te su započeli i s Marokom, a Komisija je dobila zeleno svjetlo da započne pregovore s Jordanom i Egiptom kada te zemlje budu spremne.

Regionalna nestabilnost i dalje utječe na gospodarstvo u našim sredozemnim partnerskim zemljama i otežava privlačenje stranih ulagača. Sirijska kriza posebno je negativno utjecala na gospodarstva Jordana i Libanona. Mjerama olakšavanja trgovine povezanima s ublažavanjem pravila o podrijetlu koje su donesene kako bi se Jordan potaknuo da pojača ulaganja, izvoz i poslovne prilike za jordanske i sirijske izbjeglice ostvareni su skromni rezultati. EU ispituje načine na koje može pojačati gospodarsku suradnju i pomoć povezanu s trgovinom kako bi se osiguralo da sredozemne zemlje ostvare veću korist od liberalizacije trgovine s EU-om.

5.4. Meksiko

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Bilateralna trgovina robom povećala se 2017. za 15 % u odnosu na 2016. i iznosila je ukupno 61,7 milijardi EUR. Povećao se i trgovinski suficit EU-a s Meksikom, iako se uvoz u EU povećavao brže od izvoza iz EU-a.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Meksika u EU iznosila je približno 71 %, što je znatno povećanje u odnosu na 58 % koliko je iznosila 2016. S druge strane, stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Meksiko²⁹ smanjila se sa 85 % na 75 %³⁰.

Trgovina uslugama povećala se skromnije za 2,1 % bez promjene u suficitu EU-a u odnosu na 2015. EU je s 27 % (6,5 milijardi EUR) ukupnih izravnih stranih ulaganja bio drugi najveći ulagač nakon SAD-a.

Španjolska chorizo kobasica na putu je prema Meksiku

Španjolsko obiteljsko poduzeće Tello osnovano je prije više od 50 godina u Toledu u središnjoj Španjolskoj kada je Eusebio Tello odlučio pokrenuti malo poduzeće za prodaju lokalno uzgojene svinjetine, kuhane ili sušene šunke, pašteta i drugih proizvoda od svinjetine. Grupa Tello danas izvozi u više od 40 zemalja.

Moderniziranim trgovinskim sporazumom između EU-a i Meksika pomoći će se poduzećima kao što je Tello da se prošire i uđu na meksičko tržište od 125 milijuna potrošača ukidanjem trenutačnih carina od 20 % na uvoz europske svinjetine. Sporazumom će se olakšati se uvoz svinjetine iz klaonica u svim državama EU-a. Na primjer, kada Meksiko odobri izvoz iz države EU-a kao što je Španjolska, automatski će dati odobrenje za sva slična mjesta u toj zemlji.

Napredak, neriješena pitanja i izgledi

Nakon rasprava u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini uklonjene su neke teškoće s kojima su se izvoznici iz EU-a suočavali pri registraciji i odobravanju zdravstvenih proizvoda i poljoprivredno-kemijskih proizvoda u Meksiku. Meksiko je uklonio i ograničenja za izravna strana ulaganja ukidanjem gornje granice udjela stranog kapitala u različitim sektorima. Moderniziranim sporazumom između EU-a i Meksika pridonijet će se znatnom poboljšanju stanja u pogledu zaštite prava intelektualnog vlasništva, sanitarnih i fitosanitarnih ograničenja i javne nabave. Uključivat će i poglavlje o trgovini i održivom razvoju.

5.5. Čile

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Iako je sporazumom o slobodnoj trgovini taj učinak ublažen, EU je postupno izgubio tržišni udio u Čileu u korist drugih trgovinskih partnera, kao što su Kina i SAD, i trenutačno je treći

²⁹ Obuhvaćeno razdoblje: od 1. srpnja 2016. do 30. lipnja 2017.

³⁰ Sve osim četiriju država članica EU-a zabilježile su 2017. niže stope iskorištenosti povlastica nego 2016. za svoj izvoz u Meksiko. Njemačka, iz koje potječe približno trećina svog izvoza iz EU-a u Meksiko prihvatljivog za povlastice, zabilježila je smanjenje stope iskorištenosti povlastica s 82 % na 66 % od 2016. do 2017. To je poglavito povezano s time što je Njemačka manje iskorištavala povlastice u poglavljima HS-a 87. (motorna vozila) i 85. (električni strojevi).

trgovinski partner Čilea. Bilateralna trgovina robom između EU-a i Čilea povećala se 2017. za približno 7 % u usporedbi s 2016., a uvoz u EU povećavao se brže dijelom zbog oporavka cijena bakra.

Izvoz iz EU-a znatno je prekoračio carinske kvote koje je Čile odobrio za sir, iako se kvota svake godine povećava za 75 tona. Čile samo djelomično iskorištava svoje kvote.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Čilea u EU bila je tijekom prethodne tri godine stabilna na otprilike 95 – 96 %. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Čile povećala se od 2016. do 2017. sa 74 % na 76 %. Izvoz usluga iz EU-a u Čile povećao se od 2010. do 2016. za 25 %, a uvoz u EU povećao se za 18 %. EU je i dalje glavni pružatelj izravnih stranih ulaganja u Čileu. Trajno smanjenje izravnih stranih ulaganja EU-a posljedica je smanjenja relativne važnosti rudarske industrije u čileanskom gospodarstvu, u koju se nekad ulagalo 45 % ukupnih izravnih stranih ulaganja u državi.

Talijanski dizajn širi se Čileom zahvaljujući trgovinskim sporazumima EU-a

Moving je proizvođač stolica iz talijanske regije Veneto osnovan 1980. To poduzeće zapošljava 45 radnika i ostvaruje zadivljujućih 85 – 90 % svojeg prometa putem izvoza. Trgovinskim sporazumom EU-a s Čileom koji je stupio na snagu 2003. ukinute su sve carine na namještaj, zbog čega se povećala potražnja za proizvodima poduzeća Moving. Izvoz talijanskih stolica u Čile više se nego udvostručio otkad je 2003. stupio na snagu trgovinski sporazum između EU-a i Čilea. Vrijednost se povećala za 103 %, a količina za 121,4 %. To je znatno pridonijelo ukupnom rastu prometa tog poduzeća. Zahvaljujući trgovinskom sporazumu EU-a s Čileom poduzeće Moving uspjelo je nadoknaditi pad potražnje s drugih međunarodnih tržišta i zadržati radnu snagu. Nadalje, Moving je mogao uložiti 300 000 EUR u nove strojeve i usmjeriti sredstva u istraživanje za razvoj novih proizvoda posebno prilagođenih čileanskom tržištu.

Napredak, neriješena pitanja i izgledi

Čile je u ožujku 2017. otvorio svoje tržište za govedinu iz EU-a. Trenutačno ocjenjuje potrebna poboljšanja sporazuma o vinima i alkoholnim pićima iz 2002. Čile će morati poduzeti daljnje mjere kako bi osigurao potpunu provedbu svojih obveza u području javne nabave. Kao u slučaju Meksika, EU i Čile odlučili su poboljšati i zamijeniti postojeće sporazume o trgovini novim i ambicioznim okvirom za bilateralnu trgovinu i ulaganja.

5.6. Carinska unija s Turskom

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Turska je drugi najveći partner EU-a u sporazumima o slobodnoj trgovini i peti najveći partner EU-a općenito. U usporedbi s 2016. izvoz iz EU-a u Tursku povećao se 2017. za 8,4 %, a uvoz iz Turske za 4,5 %. U istom vremenskom razdoblju trgovinski deficit EU-a u poljoprivredi znatno se smanjio s 1,4 milijarde EUR koliko je iznosio 2016. na 0,8 milijardi EUR 2017. Obje strane u velikoj su mjeri iskorištavale povlastice: stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz Turske u EU bila je stabilna na približno 92 %, a stopa iskorištenosti povlastica na izvoz iz EU-a u Tursku malo se smanjila s 95 % na 94 %.

Modernizacija carinske unije

Komisija je 2016. donijela prijedlog o modernizaciji carinske unije u cilju poboljšanja njezina funkcioniranja i proširenja područja primjene na nedavno sklopljene sporazume o trgovini. Čeka se odobrenje prijedloga u Vijeću. Međutim, Vijeće za opće poslove od 26. lipnja 2018. zaključilo je da daljnje aktivnosti usmjerene na modernizaciju carinske unije između EU-a i Turske nisu predviđene.

5.7. Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana

Pregled stanja

Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji su sklopljeni od 2001. do 2006. s našim partnerima sa zapadnog Balkana, uključujući s Albanijom, bivšom jugoslavenskom republikom Makedonijom, Crnom Gorom, Srbijom, Bosnom i Hercegovinom te Kosovom^{*}, podupire se gospodarski razvoj i politička stabilizacija regije. SSP-ovi su pravni instrument za usklađivanje zakona tih zemalja s pravnom stečevinom EU-a u cilju njihove pripreme za postupnu integraciju u tržište EU-a. Osim za Kosovo (gdje je SSP stupio na snagu izravno i njime je bio obuhvaćen i dio o trgovini), prije stupanja na snagu SSP-a stupili su na snagu Privremeni sporazumi o trgovini. Tim Privremenim sporazumima uspostavljena su pojedinačna područja slobodne trgovine između EU-a i svake partnerske zemlje zapadnog Balkana, uklonjene su carine i količinska ograničenja za bilateralnu trgovinu robom, uz nekoliko iznimaka koje se većinom odnose na poljoprivredne proizvode i proizvode ribarstva. SSP-ovi uključuju i dodatne odredbe o tržišnom natjecanju, zaštiti prava intelektualnog vlasništva i carinskoj suradnji, obvezama u pogledu usluga i poslovnog nastana i usklađivanju pravne stečevine EU-a u području javne nabave i normizacije.

Sve partnerske zemlje sa zapadnog Balkana kandidatkinje su ili moguće kandidatkinje za članstvo u EU-u. Srbija i Crna Gora trenutačno pregovaraju o pristupanju.

EU podupire napore koje partneri sa zapadnog Balkana ulažu od 2017. u razvoj regionalnog gospodarskog područja na temelju područja slobodne trgovine uspostavljenog [Srednjoeuropskim ugovorom o slobodnoj trgovini \(CEFTA\)](#) iz 2006. Uspostavom regionalnoga gospodarskog područja na zapadnom Balkanu želi se razviti područje na kojem će se roba, usluge, ulaganja i kvalificirani radnici moći kretati bez prepreka.

Razvoj trgovine i iskorištavanje povlastica

Trgovina s regijom zapadnog Balkana više se nego udvostručila od 2007. i proširenje trgovine u načelu je koristilo zemljama zapadnog Balkana: regija je u 10 godina povećala svoj izvoz u EU za 142 %, dok se izvoz iz EU-a u tu regiju povećao za skromnijih 84 %. Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz iz svih zemalja zapadnog Balkana u EU ostala je 2017. na visokoj razini i u prosjeku iznosila 91 %. Tamo gdje su bili dostupni podaci stope

* Ovim nazivom ne dovodi se u pitanje stajališta o statusu te je u skladu s rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju neovisnosti Kosova.

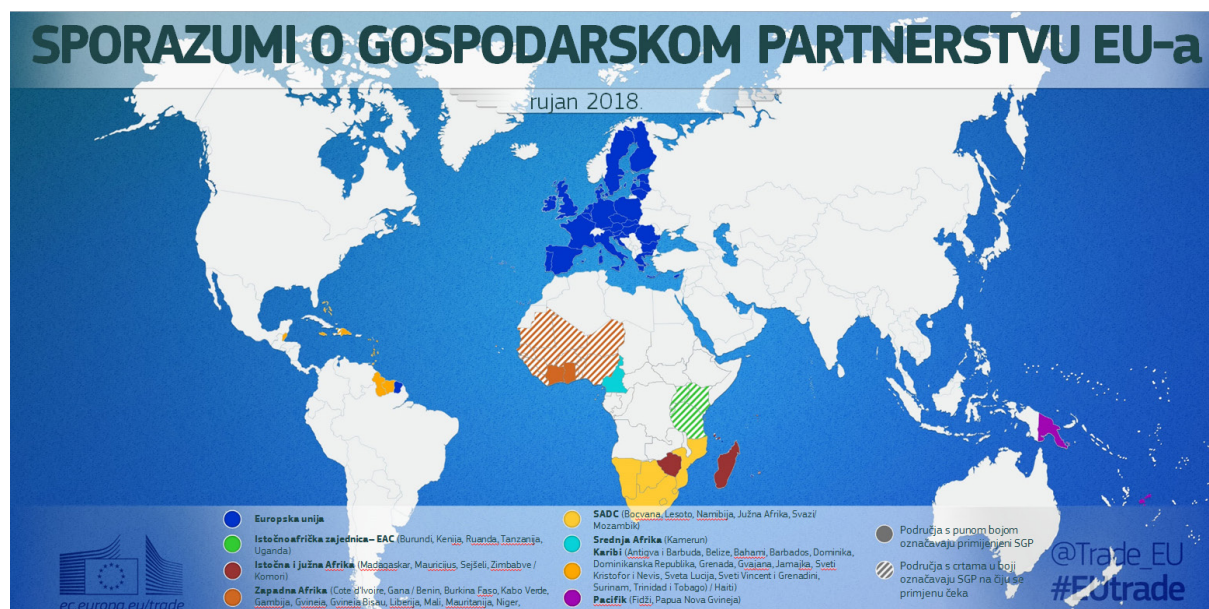
iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a isto su bile relativno visoke (78 % za Albaniju; 89 % za bivšu jugoslavensku republiku Makedoniju; 86 % za Crnu Goru i 91 % za Srbiju).

Glavni izazovi u provedbi

Izazovi koji su zajednički svim partnerskim zemljama zapadnog Balkana uključuju manjak transparentnosti, posebno u postupku javne nabave, veliki neformalni sektor i manjak sustavne, učinkovite i transparentne provedbe zakona, uključujući u inspekcijama i rješavanju trgovinskih sporova. Stoga će poboljšanje poslovne klime biti od ključne važnosti kako bi poduzeća mogla u potpunosti iskoristiti mogućnosti u okviru SSP-a.

6. SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU (SGP-OVI) S AFRIČKIM, KARIPSKIM I PACIFIČKIM (AKP) ZEMLJAMA

Tijekom 2017. provodilo se ukupno sedam sporazuma o gospodarskom partnerstvu s 29 zemalja AKP-a. To su 14 karipskih zemalja, 13 afričkih zemalja i dvije pacifičke zemlje.

U skladu sa SGP-ovima, EU od prvog dana zemljama AKP-a odobrava puni pristup bez carina i kvota za sve proizvode, a one se obvezuju da će u razdoblju od 15 do 20 godina liberalizirati približno 80 % trgovine. Pravilima o podrijetlu i posebnim zaštitnim mjerama nastoji se podupirati gospodarski razvoj, diverzifikacija izvoza i regionalna integracija u partnerskim zemljama. Izvoz partnera u SGP-ovima još nije dostatno diverzificiran, a fluktuacije cijena robe znatno utječu na vrijednost godišnjih trgovinskih tokova.

Potporom EU-a provedbi SGP-ova nastoji se poduprijeti razvoj privatnog sektora i otvaranje radnih mjesta, povećati trgovina i privući ulaganja, među ostalim u posebnim sektorima, kao što je poljoprivreda. Razvojna pomoć povezana s trgovinom pruža se u pogledu svih SGP-ova, a sredstva se dodjeljuju u okviru Europskog razvojnog fonda (ERF). Tu potporu dopunjavaju države članice EU-a, koje također osiguravaju financiranje, posebno u okviru

[strategije „Pomoć za trgovinu” \(Aft\)](#)³¹ te programima unutar AKP-a. U budućnosti će se pametnom kombinacijom Pomoći za trgovinu, potpore za provedbu SGP-a i [Europskog plana za vanjska ulaganja](#)³² partnerima omogućiti da dodatno iskoriste prilike koje nude SGP-ovi.

Jačanje kapaciteta za trgovinu – primjeri potpore EU-a za provedbu u okviru SGP-ova

Pružanjem potpore za provedbu SGP-ova nastoji se poticati kapaciteti trgovinske politike, poboljšati poslovna klima i pojačati kapacitet ponude privatnog sektora u partnerskim zemljama. Na primjer, u okviru sporazuma o gospodarskom partnerstvu u regiji ESA-e, Mauricijus provodi projekt kojim se uz potporu EU-a nastoji poboljšati lakoća poslovanja i regulatorni okvir za ulaganja. Razvijena je platforma za e-licenciranje kao jedinstvena ulazna točka za izdavanje dozvola i licencija za poslovanje, kojom je skraćen i pojednostavljen postupak podnošenja zahtjeva. U okviru SGP-ova u regiji SADC-a, nacionalne uprave dobile su potporu u području carina, upravljanja sanitarnim i fitosanitarnim mjerama i olakšavanja trgovine, čime se potiče regionalna trgovina i izvoz u EU.

EU je u srpnju 2017. uložio dodatnih 5 milijuna EUR u trgovinski program Hub and Spokes. U okviru tog programa savjetnici za trgovinu, „*spokes*” jačaju kapacitet ministarstava, a regionalni savjetnici za trgovinu, „*hubs*” pomažu velikim regionalnim organizacijama. Cilj je pojačati kapacitet ključnih dionika u javnom i privatnom sektoru u zemljama AKP-a kako bi se pridonijelo oblikovanju trgovinskih politika i sporazumâ, kao što su SGP-ovi, pregovorima o njima te njihovoj provedbi.

Znatnim dijelom razvojne suradnje (u okviru svih dostupnih instrumenata EU-a za vanjsku pomoć, uključujući kombinirano financiranje) pruža se potpora područjima politike povezanim sa SGP-om u predmetnim partnerskim zemljama i regijama, uključujući za razvoj MSP-ova, industrijalizaciju, strukovno obrazovanje, poljoprivredni razvoj i povezanost (prometna i energetska infrastruktura).

6.1. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC)

Tijekom prve pune godine provedbe sporazuma o gospodarskom partnerstvu Južna Afrika i EU u velikoj su se mjeri koristili nedavno liberaliziranim tarifnim stavkama. Povećao se izvoz koncentrata za sokove te tropskog voća i orašastih plodova iz Bocvane, Lesota, Namibije i Eswatinija u EU. Izvoz šećera iz nekih afričkih partnera u SGP-u, posebno Mozambika, Eswatinija i Zimbabvea (koji provodi SGP za ESA-u), u EU smanjio se zbog povećanog globalnog tržišnog natjecanja drugih proizvođača i isteka sustava kvota EU-a za šećer. Prvi Forum civilnog društva organiziran je u Južnoj Africi u listopadu 2017. Na Forumu se

³¹ Strategija EU-a „Pomoć za trgovinu” temelji se na zaključcima Vijeća od 12. prosinca 2005. (dok. 15791/05), od 16. listopada 2006. (dok. 14018/06) i od 15. svibnja 2007. (dok. 9555/07).

³² Vidjeti Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci od 14. rujna 2016.; COM (2016) 581 final.

raspravljalo o ulozi SGP-ova u održivom razvoju, uključujući o njegovim okolišnim i radnim aspektima.

EU je 2017. nastavio postavljati pitanje prepreka trgovini u sektorima peradi i tekstila u odnosu na partnerske zemlje SADC SGP-a, posebno Južnu Afriku.

6.2. Privremeni SGP s istočnom i južnom Afrikom (ESA)

Izvoz iz četiriju partnerskih zemalja privremenog SGP-a s ESA-om u EU ponovno se povećao 2017. za 15,3 %. Partneri u SGP-u predložili su produbljenje sporazuma i njegovo pretvaranje u puni SGP kojim će biti obuhvaćene i druge teme osim trgovine robom.

Mauricijske jestive cvjetne oblatne stižu na stolove EU-a

Tijekom 2017. gotovo polovina izvoza iz Mauricijusa stigla je na tržište EU-a. Jedno od poduzeća kojem je koristio SGP jest Creasim Ltd., mauricijsko poduzeće koje proizvodi jestive ukrase za peciva i kolače od oblatni u obliku cvijeća, voća i lišća. Na tržišta EU-a izvozi se više od 180 tona ukrasa za kolače godišnje, što čini više od 60 % njegova prometa. Creasim zapošljava 230 radnika od kojih je 30 % zaposleno otkad je SGP stupio na snagu. Oblatne su sve popularnije u EU zbog niske cijene i kalorijskog sadržaja. Registrirani uzorci i modeli ručno su proizvedeni i podliježu strogoj kontroli kvalitete u skladu sa standardima EU-a.

6.3. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Forumom karipske skupine zemalja AKP-a (CARIFORUM)

Izvoz s Kariba u EU povećao se 2017. za 12 % unatoč smanjenju izvoza banana, kakaa i riže zbog ciklona. Karipske zemlje još nisu osjetile najveće koristi liberalizacije trgovine uslugama. Na to utječu brojni čimbenici, uključujući nedostatnu provedbu u nekim partnerima, manjak kapaciteta za opskrbu, ali i vizne režime država članica EU-a i manjak podataka o uslugama. Kako bi riješili te probleme, partneri u SGP-u suglasili su se o osnivanju posebnog Odbora za trgovinu uslugama. Predstavnici civilnog društva (Savjetodavni odbor SGP-a) sastali su se treći puta 2017. Civilno društvo u svojim je preporukama tražilo pravodobno donošenje mehanizma za praćenje i istaknulo je da pri provedbi SGP-ova treba uzeti u obzir socijalne aspekte i ključne radne norme.

6.4. SGP-ovi s pacifičkim partnerima i SGP-ovi s Ganom, Côte d'Ivoire i Kamerunom

Na Pacifiku i dalje raste izvoz gotovih i konzerviranih ribljih proizvoda iz Papue Nove Gvineje (većinom konzervirane tune). Izvoz se 2017. povećao za 48,7 %. Zapadna i srednja Afrika, Gana, Côte d'Ivoire i Kamerun i dalje su bilježili rast izvoza prerađenih proizvoda od kakaa u okviru svojih SGP-ova.

Više banana iz Côte d'Ivoire

Uvoz banana iz Côte d'Ivoire u EU povećao se u posljednjem desetljeću (2007. – 2017.) za

80 %, iako se ukupni uvoz banana u EU povećao za samo 50 %. Kada je riječ o količini, izvoz se 2017. povećao na 316 000 tona (u 2017. vrijednost tog izvoza iznosila je 235 milijuna EUR). Rastu je pridonio sigurni dugoročni pristup europskom tržištu bez carina i kvota na temelju SGP-a. Proizvodnja banana za izvoz čini približno 10 % BDP-a u poljoprivredi u Côte d'Ivoire. Proizvodnja banana je radno intenzivna, a stopa zaposlenosti veća je u tom sektoru nego u drugim poljoprivrednim sektorima u zemlji. U sektoru je izravno zaposleno 10 000 radnika, a dodatnih 3 300 radnika obavlja pomoćne aktivnosti. Ako se uzmu u obzir članovi obitelji, 60 000 osoba zarađuje za život u sektoru banana.

Prerađeni kakao iz Gane dodaje vrijednost na lokalnoj razini

Glavna priča o uspjehu iz Gane jest njezino povećanje izvoza prerađenih proizvoda od kaka u EU zahvaljujući pristupu tržištu bez carina i kvota na temelju SGP-a. Tijekom posljednjih 10 godina Gana je povećala svoj izvoz kakao maslaca, kakao paste i kakao praha u EU za 237 %. S druge strane, stagnirao je izvoz prerađenog kaka iz Nigerije u EU, koja je ostala u okviru trgovinskog režima općeg sustava povlastica.

Budući da se preusmjerila s izvoza sirovih kakaovih zrna na lokalno prerađene proizvode od kaka Gana je postala otpornija na promjenjive cijene sirovina na svjetskom tržištu. Zbog niske cijene kakaovih zrna 2017. njihov se izvoz iz Gane u EU smanjio za 400 milijuna EUR. S druge strane, izvoz prerađenog kaka nastavio je rasti.

7. TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ (TSD): NAJNOVIJE AKTIVNOSTI

Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije” i DCFTA-e sklopljeni nakon 2010. uključuju poglavlje o trgovini i održivom razvoju s pravno obvezujućim obvezama čiju provedbu nadziru odbori za trgovinu i održivi razvoj koji se sastaju jednom godišnje.

Tijekom 2017. institucije EU-a, države članice EU-a i civilno društvo sudjelovali su u dubinskim političkim raspravama o tome kako poboljšati djelotvornost i provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju i istodobno ponovno potvrditi ključne međunarodne obveze, uključujući Pariški sporazum o klimatskim promjenama. Imajući to na umu službe Komisije objavile su 26. veljače 2018. [neslužbeni dokument](#) u kojem su predstavile obnovljenu strategiju na temelju Akcijskog plana s 15 konkretnih mjera. One su grupirane u četiri opća naslova na temelju konsenzusa postignutog tijekom rasprave o područjima u kojima su potrebna poboljšanja:

1. suradnja (s državama članicama EU-a, Europskim parlamentom i međunarodnim organizacijama);
2. omogućivanje civilnom društvu, uključujući socijalnim partnerima, da sudjeluju u provedbi;
3. ostvarivanje rezultata (među ostalim utvrđivanjem posebnih prioriteta za partnere, odlučnijom provedbom i jačanjem tematske pokrivenosti u pogledu odredaba o radu i klimatskim promjenama te povećanjem dostupnih sredstava u okviru [strategije „Pomoć za trgovinu \(Aft\)”](#) i šire); i
4. poboljšana komunikacija i transparentnost.

Sada je naglasak na potpunoj provedbi Akcijskog plana od 15 točaka, imajući na umu da se predviđa preispitivanje nakon pet godina.

Provodeći poglavlja o trgovini i održivom razvoju Komisija osigurava blisku koordinaciju s državama članicama EU-a i to uz pomoć posebne skupine stručnjaka za trgovinu i održivi razvoj koja se sastaje četiri puta godišnje. U okviru sporazumâ o trgovini uspostavljene su unutarnje savjetodavne skupine civilnog društva koje se redovito sastaju i kojima pomaže Europski gospodarski i socijalni odbor.

EU i dalje potiče svoje partnere da uspostave mehanizme za uravnotežene i transparentne dijaloge o pitanjima povezanim s trgovinom i održivim razvojem i pojačava financijska sredstva za promicanje sudjelovanja dionika. Odluka Kolumbije da uspostavi nacionalnu savjetodavnu skupinu može se istaknuti kao važan napredak u tom pogledu.

Provedba sadržajnih obveza u području trgovine i održivog razvoja napreduje različitim brzinom zbog prirode izazova s kojima se suočava svaki partner. Neovisno o tome, već se osjećaju rezultati veće uključenosti EU-a. Na primjer, bilježe se pozitivni pomaci u Južnoj Koreji jer su nadležna tijela EU-u najavila rok za tripartitne razgovore o preispitivanju zakona o radu i drugih zakona, čime bi se pripremio teren za ratifikaciju četiriju temeljnih konvencija MOR-a u Južnoj Koreji (vidjeti: [Sažetak rasprava sa 6. sastanka Odbora za trgovinu i održivi razvoj](#)). Službe Komisije pomno prate taj postupak i prema potrebi će poduzeti daljnje mjere. EU je u Južnoj Americi surađivao s nacionalnim vladama i unutarnjim savjetodavnim skupinama u cilju poticanja provedbe obveza o trgovini i održivom razvoju u zahtjevnim

okolnostima, u suradnji s MOR-om i drugim međunarodnim tijelima. U pogledu Perua, EU pojačava napore kako bi osigurao ubrzanje provedbenih aktivnosti. U podnesku skupine organizacija civilnog društva Komisiji dodatno je istaknuto da peruanska nadležna tijela moraju formalno uključiti svoje civilno društvo u pitanja trgovine i održivog razvoja.

Aktivnosti povezane s trgovinom i održivim razvojem nisu isključivo ograničene na sporazume o slobodnoj trgovini „nove generacije” i DCFTA-e, već su povezane i s drugim vrstama sporazuma o trgovini, kao što su SGP-ovi (vidjeti primjerice sastanak prvog foruma civilnog društva u okviru SADC-a, koji je opisan u odjeljku 6.1.).

Nizom programa i projekata koje financira EU pridonosi se i provedbi ciljeva trgovine i održivog razvoja u zemljama obuhvaćenima trgovinskim sporazumima EU-a i izvan njih.³³

Nadalje, [Europskim planom za vanjska ulaganja](#) i Uredbom (EU) 2017/1601 od 26. rujna 2017.³⁴ nastoje se poduprijeti mjere kojima će se pridonijeti ciljevima trgovine i održivog razvoja.

³³ Vidjeti primjerice „Program preusmjeravanja Afrike na zeleno gospodarstvo”, kojim se afričke zemlje podupiru u ostvarenju održivog razvoja prelaskom na isključivo zeleno gospodarstvo; <https://www.switchafricagreen.org/index.php?lang=en>

³⁴ Vidjeti Uredbu (EU) 2017/1601 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. rujna 2017. o uspostavi Europskog fonda za održivi razvoj (EFOR), jamstva EFOR-a i Jamstvenog fonda EFOR-a.

8. U PRVOM PLANU: TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA U OKVIRU SPORAZUMÂ O SLOBODNOJ TRGOVINI

Kako sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini doprinose trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima: razvoj situacije u 2017.

Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini EU-a raste i znatno pridonosi uspješnom izvozu tih proizvoda iz EU-a. Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s partnerskim zemljama u sporazumima o slobodnoj trgovini činila je 2017. trećinu ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a i više od 40 % uvoza. Trgovina u okviru sporazumâ EU-a o slobodnoj trgovini „prve generacije” (posebno sa Švicarskom, Norveškom i Alžiirom) znatno je pridonijela EU-ovom suficitu od 20 milijardi EUR u ukupnoj trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima 2017. U okviru sporazuma o slobodnoj trgovini „nove generacije” s Južnom Korejom, petim najvećim izvoznim odredištem EU-a u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini, izvoz EU-a u tom sektoru povećao se tijekom prethodnih 8 godina za 113 %. Izvoz iz EU-a u Južnu Koreju povećao se od 2016. do 2017. za 10 %, s 2,6 na 2,9 milijardi EUR. Očekuje se da će sporazum s Kanadom, CETA, donijeti velike koristi kako njegova provedba bude napredovala. CETA-om se žele postupno ukloniti carine za 91 % svih poljoprivrednih tarifnih stavki.

Izvoz iz EU-a u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini jednako je podijeljen između primarnih poljoprivrednih proizvoda i prerađene hrane i pića. Glavna izvozna odredišta 2017. bili su Švicarska, Norveška, Turska, Kanada, Južna Koreja i Alžir, u koje se izvozilo 55 % ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u partnerske zemlje u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini i 19 % ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a. Ukrajina je sada glavni izvor uvoza poljoprivrednih proizvoda u EU u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini (poglavito za žitarice, biljna ulja i uljene sjemenke). Tijekom 2017. uvoz iz te zemlje povećao se za trećinu. Iz Ukrajine, Švicarske, Turske, Obale Bjelokosti, Južne Afrike, Kolumbije i Čila uvozilo se 51 % ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini i 22 % ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 2017. Većinu uvoza u EU čine primarni poljoprivredni proizvodi kao što su tropsko voće, kakao, povrće i kava (72 %), dok prerađena hrana i piće čine 22 % uvoza.

Sporazumima o slobodnoj trgovini otvaraju se tržišta za poljoprivredne proizvode, hranu i pića, čime se dodaje vrijednost i stvaraju radna mjesta u primarnoj poljoprivredi i u prehrambenoj industriji kako je prikazano u [Studiji o učinku trgovinskih sporazumâ EU-a na poljoprivredni sektor](#) koju je u 2016. izradilo konzultantsko poduzeće Copenhagen Economics za Komisiju. Komisija je 2017. ponovno promovirala trgovinu poljoprivrednim proizvodima, među ostalim posjetima Kanadi na visokoj razini i promicanjem hrane i pića proizvedenih u EU-u na velikim međunarodnim trgovinskim sajmovima (npr. u Torontu i Abu Dhabiju). Povrh više od 100 pojedinačnih promidžbenih programa koji su se već provodili 2017., Komisija je odabrala 33 dodatna prijedloga za promicanje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda EU-a u trećim zemljama koji će se provoditi od 2018. do 2020. Neke od tih kampanja koje sufinancira EU uključuju, primjerice, promicanje jabuka zaštićenog zemljopisnog podrijetla u Egiptu ili poticanje izvoza šunki i sireva iz EU-a u Meksiko.

Izvoznici iz EU-a mogu iskoristiti više od 600 povlaštenih carinskih kvota koje su odobrili naši partneri u sporazumima o slobodnoj trgovini. Iskorištenost carinskih kvota razlikuje se među zemljama i proizvodima, iz različitih razloga, i Komisija nastoji poboljšati njihovo iskorištavanje. Ona je 2017. uspjela ostvariti poboljšane uvjete za pristup tržištu za izvoz govedine iz EU-a u Tursku.

Odredbe o sanitarnim i fitosanitarnim aspektima iz sporazumâ o slobodnoj trgovini upotrebljavaju se za uklanjanje prepreka trgovini povezanih sa sanitarnim i fitosanitarnim mjerama u partnerskim zemljama. Primjerice, Komisija je 2017. za nekoliko država članica EU-a postigla veći pristup tržištu za njihovu govedinu u Meksiku i mliječne proizvode EU-a u Peruu. Ukrajina je ukinula svoju privremenu zabranu na uvoz peradi zbog ptičje gripe, a Japan je za dvije dodatne države članice ukinuo zabranu uvoza uvedenu zbog GSE-a (goveđa spongiformna encefalopatija). Sporazumi o slobodnoj trgovini sadržavaju i odredbe kojima se promiče visok stupanj zaštite zdravlja biljaka i životinja s trgovinskim partnerima EU-a, uključujući u zemljama Istočnog partnerstva i zapadnog Balkana. Najnoviji uspjeh jest činjenica da su relevantni pododbori DCFTA-e donijeli sanitarne i fitosanitarne strategije za Moldovu i Gruziju. Razgovore s Komisijom o tome pitanju završava i Ukrajina.

U sporazumima o slobodnoj trgovini predviđena je zaštita reprezentativnih proizvoda EU-a kao što su Aceto Balsamico di Modena, Feta, Reblochon, Prosciutto di Parma ili Queso Manchego te vina i alkoholna pića zaštićenih oznakama zemljopisnog podrijetla (OZP).³⁵ Novijim sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini osigurava se visoka razina i znatan opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla u zemljama u kojima u većini slučajeva prije nije bilo zaštite. Primjerice, Ekvador će zaštititi 116 oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a. Od rujna 2017. u okviru CETA-e zaštićeno je 143 poljoprivredno-prehrambenih oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a, povrh OZP-ova za vina i alkoholna pića, koji su u Kanadi zaštićeni od 2003. Osigurana je zaštita Proseccoa u Moldovi, čime je završen dugotrajni sudski predmet.

Sporazumima o slobodnoj trgovini predviđena je zaštita proizvođača osjetljivih proizvoda EU-a, kao što su govedina, perad ili šećer. Oni su ili potpuno isključeni ili povlaštene trgovine ili, ako su djelomično isključeni, obuhvaćeni su s ukupno približno 360 carinskih kvota EU-a. Na osjetljivo voće i povrće primjenjuje se sustav ulaznih cijena tijekom vrhunca sezone berbe u EU-u.

Nadalje, sporazumima o slobodnoj trgovini nastoji se podupirati lokalni poljoprivredni sektor u zemljama u razvoju, kao što su zemlje AKP-a ili neki partneri iz Srednje i Latinske Amerike. Sporazumi EU-a o gospodarskom partnerstvu usredotočeni su na razvojne ciljeve i njima se uspješno podupirao kapacitet poljoprivrednog sektora u mnogim zemljama AKP-a. Od 2007. do 2017. vrijednost uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz zemalja SGP-a povećala se za 71 %, većinom trgovina poljoprivrednom robom, kao što su tropsko voće, kakao ili kava, koji se ne uzgajaju u EU-u. Nadalje, iako se izvoz iz EU-a u Srednju Ameriku i Kolumbiju, Ekvador i Peru povećavao, te zemlje bilježe suficit u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima zbog uvoza svježeg tropskog voća, kao što su banane, u EU.

³⁵ Oznaka zemljopisnog podrijetla (OZP) karakteristični je znak kojim se označava proizvod s područja određene države, regije ili lokaliteta kada su njegova kvaliteta, ugled ili ostale značajke povezani s njegovim zemljopisnim podrijetlom.

Komisija surađuje sa svojim partnerima u sporazumima o slobodnoj trgovini u pogledu niza važnih pitanja povezanih s trgovinom poljoprivrednim proizvodima, od tehničke pomoći EU-a u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja do poboljšanja sustava kontrole sigurnosti hrane.

Provedba sporazumâ o slobodnoj trgovini u poljoprivredno-prehrambenom sektoru: sadašnje i buduće aktivnosti

Komisija djeluje u nekoliko područja kako bi osigurala da se sporazumima o slobodnoj trgovini ostvare koristi u poljoprivrednom sektoru, među ostalim sljedeće:

- ✓ rješavanje preostalih problema u pristupu tržištu, kao što je izvoz govedine iz EU-a u Južnu Koreju i priznavanje regionalizacije EU-a, posebno za izvoz peradi i svinjetine iz EU-a u Južnu Koreju, Japan i Južnu Afriku,
- ✓ učinkovita provedba CETA-e (npr. praćenje iskorištavanja carinskih kvota za sir te prikupljanje informacija o njihovoj dodjeli i prijenosu) i pripreme za SGP s Japanom (njime će se, kada bude potpuno proveden, liberalizirati 87 % trenutačnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda),
- ✓ praćenje i poboljšanje iskorištenosti carinskih kvota,
- ✓ provedba zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla (npr. CETA, Čile i Kolumbija, Ekvador i Peru) i unaprjeđenje postupka kako bi se na popis zaštićenih OZP-ova u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini dodali dodatni OZP-ovi (Južna Koreja),
- ✓ praćenje stabilizacijskog mehanizma za banane iz Kolumbije, Ekvadora, Perua i Srednje Amerike,
- ✓ jačanje suradnje s partnerima u sporazumima o slobodnoj trgovini (kao što su Kanada i Japan) o važnim pitanjima od zajedničkog interesa, kao što su dobrobit životinja i antimikrobna otpornost,
- ✓ mobiliziranje sredstava EU-a za pružanje tehničke pomoći, na primjer u regiji Istočnog partnerstva (za daljnje regulatorno usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a u Gruziji, Moldovi i Ukrajini), zapadnom Balkanu ili zemljama AKP-a.

9. NOVOSTI O SADAŠNJIM I BUDUĆIM AKTIVNOSTIMA

Komisija je vodila otvorene rasprave s Europskim parlamentom o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini, među ostalim o [Rezoluciji Europskog parlamenta o Izvješću Komisije o provedbi zajedničke trgovinske politike](#). Komisija će i dalje svake godine izvješćivati Europski parlament, Vijeće, Europski gospodarski i socijalni odbor i Odbor regija o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini EU-a.

Komisija sudjeluje u brojnim aktivnostima kojima se građanima i poduzećima pomaže da najbolje iskoriste sporazume o slobodnoj trgovini uporabom postojećih alata i praksi te razvojem novih.

- ✓ Kako bi MSP-ovima olakšala iskorištavanje sporazumâ o slobodnoj trgovini Komisija razvija internetski portal za uvoz u EU i izvoz iz EU-a, na kojem će objediniti informacije iz svoje baze podataka o pristupu tržištu i službe za korisnike EU-a za trgovinu. Na portalu će se, među ostalim, nuditi posebne informacije o proizvodima i smjernice o carinskim postupcima te će sve to podupirati sustav uzbunjivanja prilagođen za pojedine korisnike. Ažurirane informacije o povlaštenim carinama dostupne su i u [bazi podataka EU-a TARIC](#), a detaljne informacije o povlaštenim pravilima o podrijetlu i povezanim postupcima dostupne su na *web*-mjestima Komisije posvećenima carinama.
- ✓ Komisija nastoji od svojih partnera prikupiti pouzdane podatke kako bi mogla utvrditi stopu iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a, rješavati probleme s partnerima i prema potrebi pružiti pomoć. Novi sporazumi od CETA-e nadalje sadržavat će obvezujuću odredbu o povremenoj razmjeni podataka. Komisija traži i dodatne informacije koje se mogu dobiti na temelju drugih zamjenskih vrijednosti, kao što su stope uštede na carini, kojima se mjeri ušteda na carini u odnosu na ukupne moguće uštede na carini³⁶.
- ✓ Nova Skupina stručnjaka za trgovinske sporazume EU-a pruža Komisiji savjete o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini. Civilno društvo pruža informacije, među ostalim, na redovitim sastancima dijaloga s civilnim društvom.
- ✓ Komisija je nedavno pojačala suradnju s državama članicama EU-a na horizontalnim pitanjima povezanim s provedbom sporazumâ o slobodnoj trgovini preko posebne mreže koordinatora za sporazume o slobodnoj trgovini.
- ✓ Kako bi razgovarala o provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju, posebno o praktičnim aspektima 15 točaka akcijskog plana o trgovini i održivom razvoju, posebna skupina stručnjaka država članica za pitanja trgovine i održivog razvoja sada se sastaje četiri puta godišnje. Nadalje, nadležne službe Komisije naručile su za 2018. i 2019. ankete

³⁶ Taj pokazatelj mogao bi pomoći pri utvrđivanju sektora u kojima su vrijednost izvoza i moguće uštede na carini visoke i gdje je bitno poboljšati rezultate (vidjeti i studiju Nilssona i Preillona iz 2018. dostupnu na: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf

o primjeni osnovnih radnih standarda i o radnim uvjetima u 29 zemalja obuhvaćenih obvezama u GSP-u+ i u sporazumima o slobodnoj trgovini.

- ✓ Kako bi povećala transparentnost provedbe, Komisija će, počevši od CETA-e, na svojem *web*-mjestu „[Transparentnost na djelu](#)” objavljivati informacije o dijalozima o sporazumima o slobodnoj trgovini i sastancima odbora. Komisija će nastojati povećati transparentnost u pogledu postojećih sporazumâ o slobodnoj trgovini pri komunikaciji sa svojim partnerima.
- ✓ Kako bi se osigurala što skorija primjena sporazumâ o slobodnoj trgovini, Komisija tijekom priprema za njihovu primjenu na svojem *web*-mjestu pruža sveobuhvatne informacije. Od CETA-e nadalje Komisija će, osim privremenog teksta sporazumâ o slobodnoj trgovini, objavljivati i činjenične brošure, vodiče za poduzeća, priče izvoznika i informativne grafike. Kako bi se bolje pripremila za provedbu novih sporazuma o slobodnoj trgovini, Komisija je, prema potrebi, ulagala u studije o nacionalnom pravnom okviru nekoliko partnerskih zemalja.
- ✓ Komisija promiče provedbu sporazumâ o slobodnoj trgovini i događanjima pod nazivom „Dani pristupa tržištu”, koje organizira s državama članicama EU-a na temelju iskustva stečenog provedbom svojeg partnerstva za pristup tržištu. [Europska poduzetnička mreža](#) (EEN) i agencije za promicanje trgovine država članica EU-a, u suradnji s udruženjima poduzeća i trgovaca, kao što je Svjetska mreža europskih organizacija poduzetnika (EBO WWN), obavješćuju o posebnim prilikama koje se nude u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini te ih promiču u Europi i izvan nje.
- ✓ Timovi za pristup tržištu pri delegacijama EU-a u trećim zemljama nastoje upotrijebiti sredstva EU-a za podupiranje provedbe sporazumâ o slobodnoj trgovini, kao što su Instrument za partnerstvo ili drugi relevantni instrumenti. [Strategijom EU-a Pomoć za trgovinu](#) i [planom EU-a za vanjska ulaganja](#) podupiru se mala poduzeća iz zemalja u razvoju kako bi iskoristila prilike koje osiguravaju sporazumi o slobodnoj trgovini. Sveobuhvatnom inicijativom Europska gospodarska diplomacija, koja je uvedena 2017., osigurava se da se različite politike EU-a uzajamno nadopunjuju pri podupiranju ključnih gospodarskih prioriteta, od kojih je jedan provedba sporazumâ o slobodnoj trgovini.
- ✓ Komisija će 2018. objaviti svoju evaluaciju sporazuma o slobodnoj trgovini s Južnom Korejom na sredini provedbenog razdoblja i ubrzo će pokrenuti evaluaciju sporazumâ s Kolumbijom i Peruom na sredini provedbenog razdoblja. U tijeku je [ex post evaluacija](#) sporazumâ o slobodnoj trgovini između EU-a i šest sredozemnih partnerskih zemalja i očekuje se da će biti dovršena do kraja 2019.

10. IZVRŠENJE PRAVA

U sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini predviđeno je potpuno izvršenje ključnih obveza uključenih u svaki sporazum u cilju osiguranja učinkovitog i pravodobnog rješavanja sporova koji bi mogli nastati u tom pogledu. Tijekom 2017. nije bilo rješavanja sporova u okviru sporazumâ o slobodnoj trgovini, ali Komisija i dalje detaljno i pažljivo prati njihovu provedbu. Na taj način može procijeniti prikladnost uporabe izvršenja prava u svakom pojedinom slučaju.

PRILOG 1. – UPOTREBA POVLASTICA ZA UVOZ U EU

Država izvoznica	2015.	2016.	2017.
Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije”			
Kolumbija	97 %	97 %	97 %
Kostarika	96 %	97 %	96 %
Ekvador	89 %	88 %	97 %
El Salvador	82 %	74 %	90 %
Gvatemala	95 %	95 %	93 %
Honduras	91 %	92 %	92 %
Nikaragva	94 %	94 %	93 %
Panama	70 %	61 %	82 %
Peru	98 %	97 %	96 %
Južna Koreja	85 %	87 %	88 %
DCGTA-e			
Gruzija	83 %	80 %	77 %
Moldova	91 %	88 %	85 %
Ukrajina	87 %	89 %	87 %
Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”			
Sredozemni partneri			
Alžir	97 %	95 %	97 %
Egipat	95 %	96 %	97 %
Izrael	89 %	90 %	91 %
Jordan	68 %	79 %	75 %
Libanon	76 %	71 %	70 %
Maroko	97 %	97 %	97 %
Okupirano palestinsko područje	78 %	81 %	77 %
Tunis	95 %	96 %	94 %
Zapadni Balkan			
Albanija	87 %	86 %	86 %
Bosna i Hercegovina	93 %	94 %	94 %
bivša jugoslavenska republika Makedonija	97 %	95 %	94 %
Kosovo	85 %	89 %	92 %
Crna Gora	81 %	83 %	90 %
Srbija	93 %	90 %	92 %
Partneri iz Latinske Amerike			
Čile	95 %	95 %	96 %
Meksiko	52 %	58 %	70 %
Države EFTA-e			
Norveška	71 %	66 %	69 %
Švicarska	86 %	83 %	85 %
Sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi)			
CARIFORUM (prosjeak)	91 %	92 %	91 %
SADC (prosjeak)	87 %	80 %	83 %
ESA (prosjeak)	97 %	97 %	96 %
Côte d'Ivoire	99 %	98 %	98 %
Gana	98 %	98 %	96 %
Srednja Afrika (Kamerun)	91 %	97 %	99 %
Pacifik (prosjeak)	92 %	99 %	81 %

PRILOG 2. – UPOTREBA POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A

Zemlja uvoznica	2015.	2016.	2017.
Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije”			
Kolumbija	63 %	71 %	68 %
Peru	28 %	47 %	52 %
Kostarika		38 %	
Ekvador			42 %
Južna Koreja	68 %	71 %	74 %
DCGTA-e			
Gruzija	72 %	71 %	77 %
Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije”			
Sredozemni partneri			
Egipat	36 %	62 %	44 %
Izrael		89 %	86 %
Libanon	74 %		58 %
Maroko		52 %	
Zapadni Balkan			
Albanija	76 %	80 %	78 %
bivša jugoslavenska republika Makedonija		90 %	89 %
Kosovo		44 %	
Crna Gora	85 %	85 %	86 %
Srbija	89 %	90 %	91 %
Partneri iz Latinske Amerike			
Čile	76 %	75 %	76 %
Meksiko	76 %	85 %	75 %
Države EFTA-e			
Švicarska	79 %	79 %	78 %

PRILOG 3. – POPIS POKRATA

AKP	Afričke, karipske i pacifičke zemlje
Cariforum	Forum karipske skupine zemalja AKP-a
CETA	Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade
CITES	Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka
DAG	Unutarnja savjetodavna skupina
DCFTA	Područje produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine
EBO WWN	Svjetska mreža europskih organizacija poduzetnika
EGP	Europski gospodarski prostor
EEN	Europska poduzetnička mreža
SGP	Sporazum o gospodarskom partnerstvu
ESA	Istočna i južna Afrika
FDI	Izravna strana ulaganja
FTA	Sporazum o slobodnoj trgovini
OZP	Oznake zemljopisnog podrijetla
PIV	Prava intelektualnog vlasništva
MOR	Međunarodna organizacija rada
MFN	Najpovlaštenija država
PUR	Stopa iskorištenosti povlastica
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SADC	Južnoafrička razvojna zajednica
MSP	Mala i srednja poduzeća
SPS	Sanitarna i fitosanitarna pitanja
TBT	Tehničke prepreke trgovini
TRQ	Carinska kvota
TSD	Trgovina i održivi razvoj